

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
Аналіз попиту та пропозиції сільського туризму в селі Бене та Четфалва
Берегівського району Закарпатської області

Баратей Моніка Вікторівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 2022 р.

Науковий керівник: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВИКІВНА**

PhD, доцент

Завідувач кафедри географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**

к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ
кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота
Аналіз попиту та пропозиції сільського туризму в селі Бене та
Четфалва Берегівського району Закарпатської області
Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка ІV-го курсу
Баратей Моніка Вікторівна
Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВИКІВНА**
PhD, доцент

Рецензент: **Бергхауер Олександр Олександрович,**
к.г.н., доцент

Берегове
2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1. РОЗДІЛ. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ.....	9
1.1. Поняття та характеристика сільського туризму	9
1.2. Що пропонує сільський туризм	11
1.2.1. Переваги пропозиції сільського туризму в сільських громадах.	14
2. РОЗДІЛ. СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ НА ЗАКАРПАТТІ.....	15
2.1. Розвиток сільського туризму на Закарпатті	15
2.2. Сільський туризм на Закарпатті	16
2.2.1. Вплив тендерних програм на сільський туризм Закарпаття.....	19
2.2.2. Сільський туризм Берегівського району	20
3. РОЗДІЛ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕЛА ЧЕТФАЛВА.....	22
3.1. Огляд географії та історії Четфалва	22
3.2. Населення та демографічні дані села Четфалва.....	24
3.3. Установа та система обслуговування села Четфалва	25
4. РОЗДІЛ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕЛА БЕНЕ.....	28
4.1. Огляд географії та історії Бене	28
4.2. Населення та демографічні дані Бене	31
4.3. Установа та система обслуговування села Бене	32
5. РОЗДІЛ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
6. РОЗДІЛ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	37
6.1. Презентація сторінки пропозицій населених пунктів Бене та Четфалва.....	37
6.1.1. Оцінка та туристичне використання продуктів місцевих ремесел у поселеннях Четфалва та Бене	38
6.2. Презентація попиту в селищах Бене та Четфалва.....	42
6.2.1. Соціально-демографічні характеристики клієнтури сільського туризму.....	42
6.2.2. Характеристика проїзду гостей, які прибувають до населених пунктів.....	44
6.2.3. Презентація сторінки попиту на місцеву продукцію	46
6.2.4. Оцінка клієнтурою особливостей поселень	47
6.2.5. Гостьова оцінка послуг, які пропонують господарі	48
6.2.6. Туристичні пам'ятки для опитування	52

6.3. Вплив пандемії Covid-19 та воєнного стану на сільський туризм у досліджуваних населених пунктах	53
ВИСНОВКИ	54
РЕЗЮМЕ.....	55
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	57
ДОДАТКИ	60
СПИСОК СХЕМ	81
СПИСОК ТАБЛИЦЬ	82
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	83
ЗАЯВА	85
ПОДЯКА.....	86

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Földtudományi és Turizmus Tanszék

A falusi turizmus keresleti és kínálati oldalának bemutatása Bene és
Csetfalva településeken
Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Baraté Mónika

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Dr. Sass Enikő

PhD, docens

Recenzens: Dr. Berghauer Sándor

PhD, docens

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	8
1. FEJEZET. A FALUSI TURIZMUS ÁLTALÁNOS ISMÉRVEI	9
1.1. A falusi turizmus fogalma és jellemzői.....	9
1.2. A falusi turizmus kínálata	11
1.2.1. A falusi turizmus kínálatának előnyei a vidéki közösségekben.	14
2. FEJEZET. KÁRPÁTALJA FALUSI TURIZMUSA	15
2.1. A falusi turizmus kialakulása Kárpátalján.	15
2.2. Kárpátalja falusi turizmusa	16
2.2.1. Pályázati programok hatása Kárpátalja falusi turizmusára.....	19
2.2.2. Beregszászi járás falusi turizmusa.....	20
3. FEJEZET. CSETFALVA ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	22
3.1. Csetfalva földrajzának és történelmének áttekintése	22
3.2. Csetfalva lakossága és demográfiai adatai	24
3.3. Csetfalva intézmény és szolgáltatásrendszere.....	25
4. FEJEZET. BENE ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	28
4.1. Bene földrajzának és történelmének áttekintése	28
4.2. Bene lakossága és demográfiai adatai.....	31
4.3. Bene intézmény és szolgáltatásrendszere	32
5. FEJEZET. A KUTATÁS MÓDSZEREINEK BEMUTATÁSA	34
6. FEJEZET. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA	37
6.1. Bene és Csetfalva települések kínálati oldalának bemutatása	37
6.1.1. A kézműves helyi termékek felmérése és turisztikai hasznosítása Csetfalva és Bene településeken	38
6.2. Bene és Csetfalva települések keresleti oldalának bemutatása	42
6.2.1. A falusi turizmus vendégkörének szociáldemográfiai jellemzői	42
6.2.2. A településekre érkező vendégek utazásának jellemzői	44
6.2.3. Helyi termékek keresleti oldalának bemutatása.....	46
6.2.4. A települések adottságainak értékelése a vendégkör részéről	47
6.2.5. A vendégek értékelése a vendéglátók által kínált szolgáltatásokról	48
6.2.6. Idegenforgalmi látnivalók a felmérés tekintetében	52
6.3. A Covid-19 világjárvány és a háborús helyzet hatásai a vizsgált települések falusi turizmusára.....	53

KÖVETKEZTETÉSEK.....	54
ÖSSZEGZÉS	55
FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE.....	57
MELLÉKLETEK.....	60
ÁBRÁK JEGYZÉKE	81
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	82
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁS (РЕЗЮМЕ)	83
NYILATKOZAT	85
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	86

BEVEZETÉS

Csetfalva és Bene Kárpátalja magyarlakta településeinek azon csoportjába tartoznak melyekben az elsők között indult el a falusi turizmus és mind a mai napig megannyi embert foglalkoztat. Megyénkben nagyon ígéretes vállalkozói tevékenység a turizmus, a rurális területeken élő lakosság a falusi vendégházak mellett igen jelentősen bevonják a helyi termékeket is az idegenforgalmi tevékenységbe, ami nem tekinthető új műveletnek, ennek ellenére napjainkban abszolút új értelmezést kapott.

Szakedolgozatom témája *A turizmus keresleti és kínálati oldalának bemutatása Bene és Csetfalva településekben*. A témaválasztásban a szakmai érdeklődésem mellett az vezérelt, hogy mélyebb betekintést nyerhessek a településekkel kapcsolatos fejlesztési lehetőségek kiaknázására. Fontosnak tartom ezek mellett azt is, hogy minél többen megismerjék Bene és Csetfalva településeket és a bennük rejlő turisztikai lehetőségeket egyaránt. Ebből a célból három különböző időintervallumban kérdőíves felmérést végeztünk a településre érkező vendégek körében, illetve a település helyi előállítói között, valamint célul tűztem ki a kutatási célterületre vonatkozó turisztikai térkép megalkotását.

Munkámat főként Berghauer Sándor, Kovács Dénes, Könyves Erika és Sass Enikő falusi turizmusra vonatkozó írásaik segítették, illetve a szakirodalom feldolgozása mellett, kutatásom eredményeit kérdőíves felmérésekre alapozom. Az első felmérést 2020-2021-es évben végeztük, mely Csetfalva vendégkörének vizsgálatával foglalkozott. A helyi termékek felmérését Csetfaván 2022-es évben végeztük el, viszont Bene helyi termékeivel kapcsolatos adatokat Turányi Nikoletta 2021-ben készített évfolyammunkájából használtam fel. A 2022-2023-ban végzet kérdőíves felmérés pedig Csetfalva és Bene vendégkörének megvizsgálására fókuszált.

A szakedolgozatomat szerkezetileg hat nagyobb fejezetre osztottam. Az első részben a falusi turizmussal és annak alapfogalmaival kapcsolatos szakirodalmakat dolgoztam fel részletesen. A második részben foglalkozom Ukrajna, azon belül pedig Kárpátalja falusi turizmusával és azok sajátosságaival. A harmadik és negyedik részben a kutatásom célterületét képező két település Bene és Csetfalva elhelyezkedését, népességét, illetve szolgáltatásait mutatom be. Az ötödik részben kapott helyet a kutatás módszertanának részletes ismertetése, illetve a hatodik fejezetben következik a kutatás eredményeinek a bemutatása. A kapott eredményekből pedig igyekeztem hasznosítható következtetéseket levonni, amelyek fontosak lehetnek a helyi termelőknek és a településen falusi turizmussal foglalkozó lakosságnak egyaránt, esetleges fejlesztési tevékenységek végrehajtása céljából a települések, illetve a Beregszászi kistérség vezetői részére.

1. FEJEZET

A FALUSI TURIZMUS ÁLTALÁNOS ISMÉRVEI

1.1. A falusi turizmus fogalma és jellemzői

A turizmus térhódító hatása igen csak különösnek mondható, a világ egyik legnagyobb valamint kedvezően fejlődő iparága, ami sokszínűségének, illetve annak tudható be, hogy a világ minden pontján megtalálható valamelyik típusa. Mint minden válfaja így a falusi turizmus az elmúlt évtizedekben igencsak jelentős fejlődésen, változáson ment keresztül, ami számos külső tényezőnek köszönhető.

A falusi turizmus fogalmát több irányból közelíthetjük meg, a faluban történő vendéglátást érthetjük alatta, amely általában úgy valósul meg, hogy a vendégfogadás ugyan abban az épületben történik ahol a házigazdák is élnek, valamint magába foglalja a rendszeres étkeztetést és különböző egyéb szolgáltatásokat is (Sass 2018).

A FATOSZ (Falusi Turizmus Országos Szövetsége) szerint a falusi turizmus fogalma magába foglalja a belföldi lakosság és a külföldről ékező vendégek, turisták pihenési szükségleteinek kielégítését a lehető legtágabb értelemben véve a falusi-, vidéki közegekben, ezek mellett sajátos szolgáltatások, szolgáltatásrendszerek kialakítása mindamelllett, hogy a helyi környezet megóvására törekedjen, viszont ezzel szemben a falusi turizmusban részt vett intézmények és a benne részt vevő vendégfogadók összefogásra törekedjenek (Kovács 2000).

A falusi turizmus egy formája a turizmusnak. A falusi turizmus nevéből adódóan főleg faluban elterjedt, de esetleg kis tanyán vagy várostól távoli településeken is megvalósulhat.

A turizmus e formája, mely kis jövedelmű emberek számára is elérhető, és egyaránt igen kedvelt a családok és az idősebb korosztály körében is, melynek vonzereje abban rejlik, hogy a vendég a természet közelségében pihenhet, megismerheti a még élő tradíciókat, melyeket a falusi társadalom gondosan ápol, és mélyebb betekintést nyerhetnek a vidéki életvitelbe.

Egyik sajátos formája, hogy olyan kikapcsolódásra ad lehetőség, mely falusi, illetve vidéki környezetben is biztosít pihenést és feltöltődést, egy az adott tájegység földrajzi, kulturális és népi hagyományainak megismerésével.

A falusi turizmus legfőbb jellemzői:

- a lakosságot helyben tartja,
- nem tömegturizmus,
- fenntartható,
- természetközeli,
- falusias környezetben zajlik,

- helyi vonzerőkön alapszik,
- személyes kapcsolatok kialakítása a vendég és a vendéglátó között,
- személyre szóló,
- munkahelyteremtő.

A falusi turizmus a leggyakrabban a nagyvárosokból érkező turisták köreiből elterjedt, mivel ekkor elszakadhatnak a nagyvárosok zajától, nyüzsgésétől és nyugodt körülmények között pihenhetnek. A városi ember itt találkozhat igazán a természettel, illetve betekintést nyerhet a mezőgazdasági munkálatokba, sajátosságaiba egyaránt. A falusi turizmusba érkező turisták vágyhatnak arra, hogy megtapasztalják őseik szokásait és hagyományait, ebből adódóan fontos, hogy az ilyen szálláshelyek vonzó természeti helyszíneken kapjanak helyet.

A falusi turizmus létrejöttében nagy segítség lehet, ha környezetében megtalálható természeti vagy épített örökség, viszont annak kialakításához nem feltétlenül van rá szükség. Számos más eszközzel is el lehet érni, hogy a turisták felkeressék ennek ellenére a falusi szálláshelyeket. Azonban a turistának sokat számít a vendéglátó hozzáállása, vendégszeretet, vendégvárás, hogy a falvak lakói mennyire tudják környezetüket megfelelő gondossággal ápolni illetve úgy képviselni, hogy abból végül hosszú távú turisztikai célpont váljék. Ezen kívül önszerveződéssel, minőségi szolgáltatással és egyéb kiegészítő tevékenységekkel, szervezett szabadidős programokkal lehet változatossá tenni a falun tartózkodó turisták szabadidejét.

A falusi turizmus kiterjedt vendéglátásának elemei közé tartoznak: az elszállásolás, az ellátás, különféle szolgáltatások és a szabadidő eltöltésére szolgáló lehetőségek biztosítása.

Szálláshelyek közé tartozhat minden magánszemély állandó vagy éppen ideiglenes használatban lévő épülete, mely faluban vagy tanyai térségben található és vendégfogadást szolgáló vendégszobát, üdülőlakást, lakrészt tartalmaz.

Ellátás formáját illetően több lehetőséget tartalmazhat. Lehetőséget adhat:

- Önellátásra: ebben az esetben a vendég önállóan gondoskodik ellátásáról;
- Reggelit biztosíthat: ebben az esetben a szoba ára tartalmazza a reggelit is;
- Teljes panziós és félpanziós ellátást is biztosíthat a vendégfogadó.

A vendégfogadó által nyújtott szolgáltatások a vendégfogadás színvonalát növelhetik, ilyen szolgáltatás lehet a vendég kényelmének növelése, elégedettséget fokozó eszközök a vendégért.

Azonban a falusi turizmus nem megegyező a falusi szállásadással. Ugyanis a falusi szállásadó kezességet vállal arra, hogy a vendég számára szállást biztosít bizonyos számú éjszakákra, és figyel arra, hogy kielégítse a vendége fizikai szükségletei a vendég által elvárt megfelelő környezetben, de nem avatkozik bele a turista üdülési terveibe (Gorda 2016).

A turisztikai termékeket csomagajánlatokkal teszik még vonzóbbá, így az ilyen csomagban helyett kaphatnak különböző hagyományörző programok, vagy akár vidéki fesztiválok is egyaránt.

A falusi turizmusban fontos szerepet játszik a környezet, természet és ezek által teszik vonzóbbá ezt a turizmusformát. A turisták számára nagyon vonzó, ha a település fel tud mutatni valami különlegességet, mellyel ajánlatai rendkívül meggyőzők lehetnek.

A falusi turizmusban megkülönböztethetünk különféle ismérveket.

- Városon kívül helyezkedik el;
- Helyi, illetve regionális vonzerőkkel is rendelkezhet;
- Tiszta, gondozott falusi környezetet biztosít;
- Egyaránt szállást adhat külföldi, valamint belföldi turisták számára is;
- Széleskörű ajánlatot kínálhat szabadidős tevékenységekre;
- Tartalmazza a helyi intézmények és szolgáltatások együttesét (Sass 2018).

A falusi turizmus egyértelműen nagymértékben elősegítheti a falusi társadalom és a környezet fejlődését. Viszont a turizmus e típusának résztvevői csak kiegészítő szerepet tölthet be anyagi szempontból, ugyan is teljes megélhetést nem tud biztosítani, de mégis egy alternatívaként szolgál az elvándorlással szemben, illetve elősegíti a település fejlesztését (Buday-Sántha 2001).

1.2. A falusi turizmus kínálata

A falusi turizmusban láthatjuk, hogy nem csak a falusi környezetben végbemenő szállásadásról szól, hanem ezzel kapcsolatosan meglehetősen komplexebb fogalomról beszélünk. A kínálat elemeinek összesége egy komplex terméket képez, ezt az teszi lehetővé, hogy az alap szolgáltatások mellé még kiegészítő szolgáltatásokat kínál. A kínálat elemi közé sorolhatjuk:

- vendégszeretet
- természeti értékek
- hagyományok
- helyi termékek

A falusi turizmus előnyei közé tartozik, hogy biztosítsa a vidéki területeken élő embereket a megélhetésre, mivel a helyi termékek, étel-ital, kézműves termékek iránti

keresletet növelik. A falusi turizmus elősegíti a helyi kultúra- és hagyományok megőrzését, valamint fenntartható turisztikai fejlesztéseket ösztönöz.

A falusi turizmus kínálata különböző országokban, régiókban, de akár falvak között is eltérő lehet. Általánosságba az alapszolgáltatások közé sorolhatjuk, hogy a vendégek számára szállások, vendégházak és panziók állnak rendelkezésre, ahol a vendégek megismerhetik a vidéki életet, az autentikus ételeket, valamint részt vehetnek a helyi programokon. A falusi turizmusban résztvevő vendégek megismerkedhetnek, betekintést nyerhetnek a falusi társadalom szokásaiba, hétköznapijaiba, amelyeket a házkörüli tevékenységek és a mezőgazdasági munkálkodások töltenek ki javarészt. Különböző hagyományokat, tradíciókat ismerhetnek meg, amelyek akár többfelé házi készítésű ételek és italok elkészítését mutatják be, így a vendég egy különleges élményben részesül ugyan is olyan terméket fogyaszthat, amelynek elkészítésében ő is nagymértékben szerepet vállalt (Kiss 2001).

A falusi turizmus meglétéhez elengedhetetlen a falusi szálláshelyek megléte, ezen szállások olyan szálláshelyek, amelyek falusi környezetben vannak, és általában a kultúra és hagyományok megőrzésére helyileg megtalálhatóak.

A falusi szálláshelyek jellemzői a következők lehetnek:

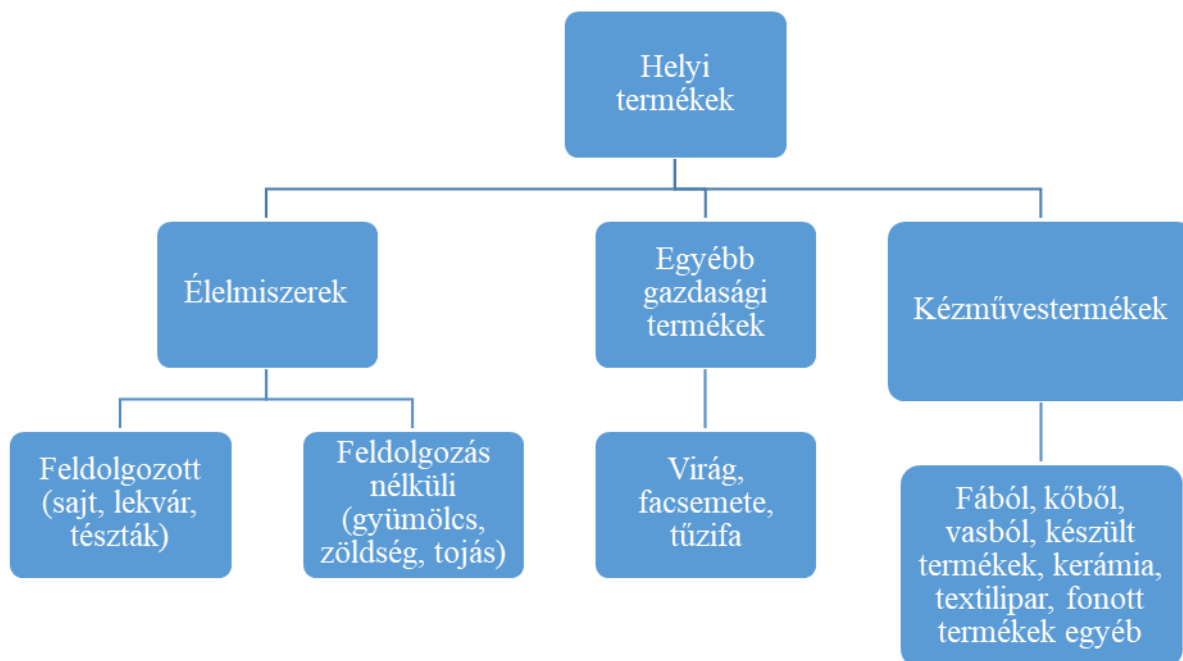
- Elhelyezkedését tekintve: A falusi szálláshelyek általában a városoktól és a nagyobb városoktól távol esnek, csendes, természeti környezetben találhatóak. Ezek lehetnek vidéki farmok, hegyi kunyhók, tanyak vagy éppen kis házak.
- Helyi kultúra és hagyományok megléte: A falusi szálláshelyek célja, hogy megmutassák a helyi kultúrát és hagyományokat.
- Természeti környezet: A falusi szálláshelyek általában a természeti környezet közelsége miatt vonzóak. A környezetben található erdők, hegyek, mezők, patakok és folyók, így a vendégek számos lehetőséget kínálnak a kirándulásra és a természet megismerésére.
- Családias hangulat: A falusi szálláshelyeken általában kisebb szálláshelyek találhatóak, így több figyelmet kapnak a személyzettől, és a családias hangulatot élhetik át.
- Helyi ételek: A falusi szálláshelyeken általában helyi ételeket kínálnak, melyek az adott környezetben élő emberek által készített hagyományos ételeket tartalmazhatnak. Ez lehetőséget ad a vendégeknek, hogy megismerjék az adott kultúrát és a helyi ételek ízvilágát.

- Aktív pihenési lehetőségek: A falusi szálláshelyeken általában rengeteg lehetőség van az aktív pihenésre, mint például a túrázás, a kerékpározás, a horgászat.

A falusi turizmus kínálatának egyik alappillére a turisták által megvásárolt termékek, amelyek fontosak a helyi gazdálkodóknak, kézműveseknek, hiszen ezek a termékek értékesítése biztosítja számukra a megélhetést.

A helyi termékek csoportjába tartoznak még a helyben megtermelt alapanyagokból, és helyben kialakított sajátos módszerek használatával, legfőképpen kis keretek között előállított, illetve a csomagolásukon is megjelennek a helyi anyagok, valamint akár a helyi sajátos kulturális elemek egyaránt. Ellőállításukra ugyan akkor az is jellemző, hogy helyi munkaerő végzi és ezek a termékek a helybéli lakosság igényeit hivatott kielégíteni. A helyi termékek fő jellemzője, hogy a termelés, a feldolgozás, az értékesítés, illetve a fogyasztó a lehető legközelebb vannak egymáshoz, ami körülbelül 45-50 kilométert jelent, így rövid az ellátási lánc, de ez a távolság egyértelműen változhat, mivel függ a terméktől, valamint a régiótól vagy egyéb körülményektől egyaránt. Egyik sajátossága magában az előállításban rejlik, ugyanis fontos jellemzője, hogy nem nagyüzemekben és mégcsak nem is nagyipari módszerekkel készítik a termékeket, hanem őstermelők vagy kisvállalkozók állítják elő.

1. ábra. Helyi termékek csoportosítása

Forrás: Szakál – Somogyi (2016) adatai alapján, saját szerkesztés

A falusi turizmusban igen fontos szerepet töltenek be a helyi, kézműves termékek. Ez annak tudható be, hogy az ide látogatók számára a helyi különlegességekkel még nem találkoztak, így teljesen új dolgokat láthatnak, ami érdekes lehet számukra.

Társadalmi és gazdasági szinten is rengeteg előnnyel jár a helyi termékek hasznosítása, ugyanis számos lehetőség rejlik benne, amelybe a turizmusban való szerepét is érthetjük. Nemcsak abban segít, hogy megőrzi a közösség tradicionális elemeit, hanem környezetbarát termelést is jelent, emellett a helyi lakosok számára, – akik különböző társadalmi-gazdasági problémákkal küzdenek – megélhetést és jövedelmet biztosít.

1.2.1. A falusi turizmus kínálatának előnyei a vidéki közösségekben

A falusi turizmus, vagy vidéki turizmus, egy olyan turizmusfajta, amely az érdeklődőket a vidéki területekre vonzza, számos előnye van a vidéki közösségek számára, amelyek jótékony hatással vannak a településekre:

- **Gazdasági előnyök:** a falusi turizmus jelentős gazdasági előnyökkel járhat a vidéki közösségek számára. A turizmus által a helyi vállalkozások és szolgáltatások jobban kihasználhatják a helyi erőforrásokat, ami növeli a helyi gazdaság bevételeit és foglalkoztatottságát. A turizmus lehetőség a helyi lakosság számára, hogy vállalkozóként működjenek és bekapcsolódjanak a helyi gazdaságba.
- **Kulturális előnyök:** a falusi turizmus a helyi kultúra- és hagyományok megőrzésében is szerepet játszhat. A turisták érdeklődnek a helyi kultúrák és hagyományok iránt, ami ösztönzi a helyi lakosságot, hogy megőrizzék és ápolják azokat.
- **Természeti előnyök:** a vidéki turizmusban a természeti környezet adja az egyik legfontosabb vonzerőt. A turizmus ösztönzi a helyi lakosságot, hogy jobban megóvják és megőrizzék a természeti környezetet, mert így vonzóbbá válik a vidéki turizmus a turisták számára.
- **Társadalmi előnyök:** a falusi turizmus a helyi lakosságnak lehetőségeit ad arra, hogy jobban megismerjék a világot, és találkozzanak a különböző kultúrákból érdeklődők emberekkel (Buday-Sántha 2001).

2. FEJEZET

KÁRPÁTALJA FALUSI TURIZMUSA

2.1. A falusi turizmus kezdete Kárpátalján

Ukrajnában a turizmus meglehetősen fejlett iparág, mivel számos sajátosságot hordoz az ország határain belül. A falusi turizmus a turizmusfejlesztés egyik legígéretesebb területe Ukrajnában is. Ugyanis lehetőséget ad a látogatóknak a természet élvezetére, a helyi lakosok kultúrájának és hagyományainak megismerésére, a zajos városi életből való kiszakadásra és az aktív kikapcsolódásra mind belföldi, mind pedig külföldi viszonylatban.

A független Ukrajnára a rendszerváltás után komoly problémák neheztedek a szovjet uniós múltjából fakadóan. A problémák abból származtak, hogy nem volt előttük követendő példa, hanem saját modellre kellett folyamatokat elkezdeni a kedvező jövő érdekében, és ezek minden más mellett, az ország turizmusát is sújtották. A rendszerváltás előtt, míg az utazási motiváció a kikapcsolódás és pihenés volt, addig ezen események után a fő motivációja a megélhetés- és a bevásárlóturizmus lett (Berghauer 2012).

Ukrajnában megnyitották a kishatárforgalmat, ami kedvezőképpen szolgált Kárpátalja turizmusának, azon belül pedig leginkább a falusi turizmusának. Ezt a lehetőséget kellő képpen kihasználták a határok melletti települések úgy a magyarországi, mint az ukrajnai oldalon. Jellemző lett ezekre a területekre a rokonlátogatás, kapcsolatok kialakítása és mivel szállásra volt szükségük és a kereskedelmi szálláshelyek rossz minőségét inkább el szerették volna kerülni, így a vidéki lakosok befogadták őket. Az ilyen jellegű tevékenységet a falusi turizmushoz kapcsolhatjuk, de még ekkor a vendégek befogadása csak baráti alapon valósult meg, mind ezek ellenére megjelentek olyan személyek, akik elkötelezetten kezdtek el foglalkozni a falusi turizmussal, ami még ebben az időben csak a reklámozásban merült ki (Sass 2019).

A falusi turizmus tényleges nagymértékű fejlődésének folyamata akkor kezdődött, amikor egyre több település kezdett el foglalkozni vendéglátással. Kárpátalján elsők között Váriban (1995), Nagybaktán (1995), Visken (1996) és Benében (1998) kezdtek el foglalkozni a falusi turizmussal. A vendégfogadók eleinte a házaikban kialakított szobákban nyújtottak szállást a vendégeknek, az ellátást pedig a házi készítményekből állították elő. Egyre több település kezdett csatlakozni a falusi turizmushoz ugyanis a vendéglátók számára jelentős jövedelemkiegészítő tevékenységnek bizonyult, így csatlakoztak a nagyborzsovai, beregdédai, mezőkaszonyi, aklihegyi, csetfalvai, mezőgecsei, kovászói, sárosoroszi és a nagymuzsalyi települések is. A szervezettebb falusi turizmus érdekében minden településen kijelöltek egy

személyt, aki a helyi turizmus-szervező lett, az ő feladata az volt, hogy az ide érkező vendégek itt töltött ideje minél zökkenőmentesebben teljen (Sass 2012).

Az elmúlt években igen sok esemény nehezítette meg a turizmusipar fejlődését Ukrajnában. Olyan eseményeket lehet megemlíteni, mint a gazdasági világválság 2008-ban, a kelet-ukrajnai fegyveres konfliktus 2014-ben, a Covid-19 világjárvány 2020-as év kezdetével, valamint a 2022-ben kezdődött orosz-ukrán háború. A gazdasági válság visszaesést hozott az egyre kedvezőbben fejlődő falusi turizmus számára, de a kelet-ukrajnai konfliktus negatív hatását még inkább megéreztek a vendégfogadók, ugyanis a magyarországi emberek körében is ismertté vált Ukrajna keleti részén zajló háborús helyzet, így a csoportok tömegesen mondták le utazásaikat Kárpátaljára, amely helyzetet a Covid-19 világjárvány tovább nehezített és a jelenleg zajló orosz-ukrán háború szinte teljesen ellehetetlenítette.

2.2. Kárpátalja falusi turizmusa

Kárpátalja elhelyezkedését tekintve Ukrajna nyugati részén helyezkedik el. A régió négy országgal határos:

- Szlovákiával,
- Magyarországgal,
- Romániával,
- kis részen pedig Lengyelországgal.

Kárpátalja területének (12 800 km²) 20% át az alföld, 80%-át pedig a Kárpáti vonulatok foglalják el, melyek különleges szépségű tájat alkotnak.

Kárpátalján kiemelkedő helyet foglalnak el az épített örökségek, azok közül pedig leginkább a várak. Turizmusban hasznosított várak közül a jelentősebbek a munkácsi és ungvári. Különleges ékesség a helyi kultúra, amelynek alkotórésze a nemzeti sokszínűség (Berghauer 2012A).

Kárpátalja Magyarország részét képezte mindaddig, míg az 1920. június negyedikén kelt trianoni békeszerződés értelmében Csehszlovákia részévé vált. 1945-től Szovjetunióhoz csatolták a területet, majd a Szovjetunió 1991-ben történő felbomlása után a független Ukrajna része lett (Tarpai 2013).

Az ukrán-magyar nemzetközi és helyi határok 1989-es megnyitása jelentős változásokat hozott Kárpátalján. Miután Ukrajna 1991-ben független állammá vált, a többi szovjet utódállamhoz hasonlóan gazdasági valamint pénzügyi válságba került, ennek következtében az

életszínvonal csökkent. Ez a válság a turisztikai intézményekre is magától értetődően befolyásoló hatást gyakorolt, a szálláshelyek minőségileg alacsony színvonalat képviseltek. A rendszerváltás kiegyensúlyozatlan gazdasági helyzetében a Kárpátalján élő emberek megoldást kerestek megélhetésükre ekkor kezdtek rájönni az emberek, hogy területük meglehetősen jól tudna szolgálni a falusi turizmus szempontjából, és megragadták a lehetőségeket (Sass 2012).

A falusi turizmus Kárpátalja turizmusában nagy szerepet tölt be. A falusi vendégházak a megye összes járásába megtalálhatóak. Kárpátalja falusi turizmusában nagy szerepet játszott a rendszer váltás utáni időszak, mikor is az ide érkező turisták inkább a falusi vendégházakat részesítették nagyobb előnyben, mivel a kereskedelmi szálláshelyeket teljesen elhanyagolták így alacsony színvonalat képviseltek. Ezáltal kialakult számos falusi szálláshely így a falusi turizmus foglalta el a fő szerepet. Az elmúlt időben a kereskedelmi szálláshelyeken is igencsak megnőtt a kínálata, de ez nem gyakorol nagyobb hatást a falusi turizmusra mivel ezek tovább is nagyszámban vonzzák a turistákat (Berghauer 2012A).

A falusi turizmus kialakulásában Kárpátalján nagy szerepet játszott az itt élők rossz anyagi helyzete és emiatt kezdtek el megalakulni a falusi vendégházak.

Kárpátalján a falusi turizmus elnevezés jövedelemkiegészítő falusi vendégfogadást, lakóházakban szállást és étkezést jelent, illetve jellemző, hogy szervezett programok társulnak a szolgáltatásokhoz (Sass 2018).

A térségben két külön fokozatban elhelyezkedő, fejlettségi szinten eltérő térségek mutathatók ki Kárpátalja falusi turizmusában:

- Síkvidék, itt a magyar lakosságú településekre jellemző a falusi turizmus
- Hegyvidéki, itt az ukrán lakosságú településekre jellemző a falusi turizmus.

A hegyvidéki szállásokat főként belföldi vendégek veszik igénybe, akiket kiváltképen a sípályákat és a kulturális rendezvények érdeklik, addig a sívidékre érkezők főként magyarországi nyugdíjasok, diákok, illetve baráti társaságok és a történelmi emlékhelyek meglátogatása vonzó számukra. A falusi turizmus keretei között magyarországi vendégek többsége kirándulni jön a megyébe. A kirándulások által látogatják meg Kárpátalja kiemelkedő történelmi látványosságait. A magyar turisták ebben az esetben, a legjobban azokat a helyeket kedvelik, amelyek a közös múltat felidézni: történelmi színhelyeken állított emlékművek és a természeti környezet (Berghauer, Sass 2019).

Falusi turizmus szempontjából tekintve Kárpátalja egyik sajátosságának mondható, hogy minden településen, melyben valamely formában foglalkoznak falusi turizmussal van egy kijelölt személy, mely a turizmus-szervező, akinek a feladata, hogy az ide érkező vendégek itt töltött ideje minél zökkenő mentesebben teljen. A turizmus-szervező feladatai:

- a település lakosainak beszerzése a falusi turizmusba, és megbizonyosodni arról, hogy a település falusi vendégházai megfelelnek-e az elvárt minőségnek, illetve hogy alkalmazható vendégfogadásra
- hirdeti a települések szálláshelyeit, valamint folyamatos kapcsolatot tart utazási irodákkal
- programokat szervez annak érdekében, hogy a turisták az itt tartózkodásuk alatt élményeket gyűjtsenek, és megismerjék a helyi kultúrát
- elszámolást végez, elvégzett tevékenységeiért fizetésben részesül (Sass 2012).

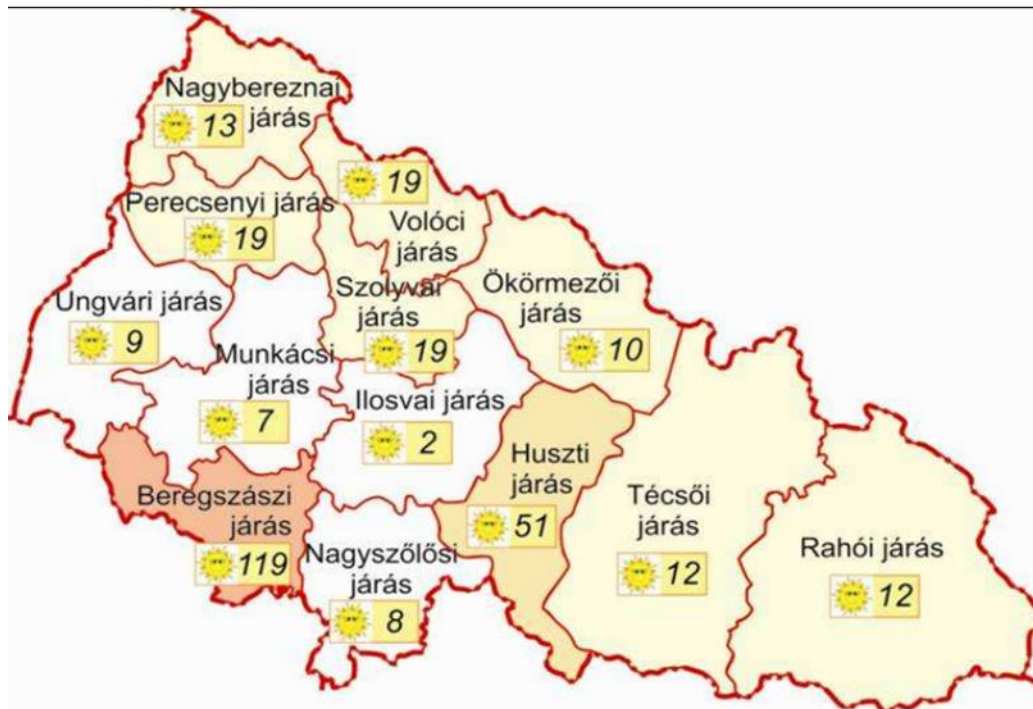
A Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács 2018-ban bevezette a falusi vendégházak kategóriába sorolása érdekében a napraforgós minősítési rendszert, amely a magyarországi rendszerezés mintájára készült. Ennek értelmében a szálláshelyeket két kategóriába csoportosítják:

- Kárpátaljai falusi vendégház (vendégházak, vendégszobák)
- Kárpátaljai vendégház (nyaraló, hétvégi ház)

A minősítést minden vendégháznak egyénileg kell igényelni. A minősített szálláshely kap egy emblémát, melyen egy vendégház látható alatt különböző számú napraforgókkal, amely a házak komfortfokozatára utal (Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács 2022).

Kárpátalján a falusi turizmusról nincsenek hivatalos statisztikai adatok, csupán különböző felmérések általi adatokra lehet támaszkodni, melyben a falusi vendégházak számát maximum 500-ra becsülik. Szakemberek véleménye szerint ezeket akár könnyen felfejleszthetik 10 ezer turista egyidejű fogadására is (Berghauer 2012B). Egy 2011-es internetes becslés szerint a falusi vendégházak száma összesen 300, ezeknek a nagyobb száma a beregszászi magyar lakta településeken található (2. ábra). A legkorábban, Mezővárban, Visken, Csetfalván és Benében kezdtek foglalkozni a falusi turizmussal, míg legkésőbb Nagybégány településen alakult ki a falusi turizmus tevékenysége (Sass 2019).

2. ábra. Kárpátalján található falusi vendégházak száma internetes becslések alapján

Forrás: Berghauer 2012B

Kárpátalján a falusi turizmus részvevői körébe nem csak azok tartoznak, akik falusi szálláshelyeket üzemeltetnek, hanem a helyi kézművesek, gazdálkodók, kereskedők, akik valamiféle helyi terméket állítanak elő. Kárpátalján kézműves és helyi termékek különböző tényezők által alakultak ki, egyik ilyen különleges sajátossága, hogy elhelyezkedését, fekvését tekintve igen kedvező a helyi termékek előállítása szempontjából. Sok helyi termék előállítását a természeti adottságoknak köszönhetünk, ugyanis a szóbeszédnek szerint például az őszibarack csak itt Kárpátalján érkezik olyan ízletessé, hogy az izéről megtudják állapítani, hogy honnan is származik a gyümölcs.

2.2.1. Pályázati programok hatása Kárpátalja falusi turizmusára

Ukrajnában jelen pillanatban nincsenek olyan pályázati programok, melyek állami finanszírozásból valósulhatna meg, és a falusi turizmus segítésére szolgálna. Mindemellett mégis vannak olyan külföldi pályázati programok, amelyek támogatják a Kárpátaljai falusi turizmus fejlődését (Sass 2019).

2019-es évben az „Edgán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ” egy pályázati felhívást hirdetett meg annak érdekében, hogy azok az egyéni vállalkozók, valamint mikro- és kisvállalkozások, akik falusi turizmusban tevékenykednek, bővítsék, és fejlesztési

folyamatokat végezzenek vállalkozásaikba. A pályázat célja mellesleg az is volt, hogy a területen növelje a foglalkoztatottság számát és az itt élők szülőföldjükön maradjanak. Falusi szálláshelyek tekintetében csakis akkor valósulhatott meg, ha az adott szállásadó intézmény már minősítve van. A minősített falusi vendégházak pályázhattak: bútorokra (konyhabútor, különböző asztal típusok, ágy, éjjeliszekrények, fürdőszobai bútorok), elektronikai cikkek (mosógép, mosogatógép, sütő, páraelszívó stb.), vendégház belső és külső felújítása, fenntarthatóságát segítő beruházások (napkollektor, szigetelés, nyílászáró csere), fűtés korszerűsítés (Edgán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ 2023).

Az Alapítvány első pályázatának keretein belül 2016-ban az egyéni vállalkozók, valamint a mikro- és kisvállalkozások kapacitásbővítési, innovációs támogatására pályázhattak két kategóriában. A turisztikai vállalkozások eszközbeszerzésének támogatása során összesen 46 pályázatot nyújtottak be, melyből 411 pozitív elbírálásban részesült. A turisztikai beruházások támogatása kapcsán 1191 pályázatot nyújtottak be, melyből 109 részesült pozitív elbírálásban. A 2019-es pályázati programja, annak ellenére, hogy a pályázatok beadási határideje 2019.május 8-a, illetve megvalósítási határideje és elszámolása 2019. október 15–19-e volt melyről pontos adatok bemutatására még nem került sor (Sass- Berghauer 2020).

2.2.2. Beregszászi járás falusi turizmusa

Beregszász városa Ukrajnában azon belül Kárpátalján található. Kárpátalja délnyugati részén helyezkedik el, a Beregszászi járás székhelye. A várost a Vérke patak választja ketté, amely a Borzsát és a Latorcát köti össze. Legmagasabb pontja a Nagy-hegy, amely 362 m magas. A Beregszászi járás határos:

- északon az Ungvári és Munkácsi járással,
- északkeleten az Ilosvai járással,
- keleten a Nagyszőlősi járással,
- délen Magyarországgal.

A Beregszászi járás területe két természetföldrajzi tájegységhez tartozik, a Beregszászi dombvidékhez és a Kárpátaljai Síksághoz. A Kaszony-Bégányi-domvidék is megtalálható vidéki felszínén, melynek része átnyúlik Magyarország területére (Tarpai 2013).

A Beregvidék Kárpátalja délnyugati részén elterülő turisztikai térség, melyet területileg a Beregszászi járás adminisztratív egységgel azonosítanak (Tarpai 2013).

Néphagyományok szerint a város alapítója Lampert herceg (a 11. század második felében ő volt a tulajdonosa) aki I. Béla fia volt. Először viszont a források csak a 13. században említik Lampertszásza néven.

A beregvidék abban a kivételes helyzetben van, hogy legkiemelkedőbb turisztikai vonzerői, attrakciói a magyar kultúrához kapcsolódnak, viszont nem csak Magyarországra terjed ki (Szlovákiára, Romániára stb.). A Beregszászi járással kapcsolatban azonban nem sok statisztika áll rendelkezésünkre, a többi járásokra több statisztika van (Berghauer 2012A).

A Beregszászi járásban szervezett falusi vendégfogadással 2011-ig 11 település foglalkozott (Bene, Bergdéda, Csetfalva, Kovászó, Mezőgece, Nagybakta, Nagyborzsova, Nagymuszsaly, Sárosoroszi, Mezővári). Összesen 135 család fogadta a turistákat ezeken a településeken. 2011 óta még több település csatlakozott a falusi vendégfogadók körébe: Zápszony, Makkosjánosi, Nagybégány.

A földrajzi elhelyezkedése miatt, illetve kulturális és természeti adottságainak köszönhetően a Beregvidék lehetőséget adhat különböző turisztikai formák meghonosítására, a turistaforgalom növelésére és turistái számának növelésére is esélyes. A turistaforgalom növekedése javíthatja az itt élők életszínvonalát, illetve itthon tarthatja megélhetés szempontból az embereket, így nagyobb a helyben maradás esélye (Sass 2009).

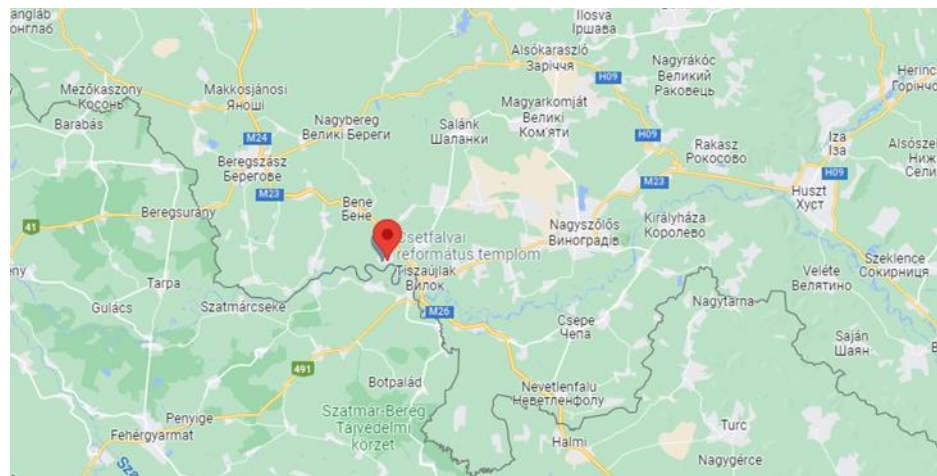
3. FEJEZET

Csetfalva általános jellemzése

3.1. Csetfalva földrajzának és történelmének áttekintése

Kárpátalján a Beregszászi járás délkeleti részén található Csetfalva, a Tisza jobb partján fekszik. Légvonalban Beregszásztól 15 km-re, közúton 20 km-re található. Teljes területe szántóföldekkel 9,82 km², viszont a falu területe 2,02 km². Csetfalva a Kárpátaljai-alföld területén, Beregi síkságon terül el.

3. ábra. Csetfalva elhelyezkedése

Forrás: www.google.com

A falu éghajlata mérsékelt, a tél enyhe tartós hótakaró nem mindig alakul ki. Meleg időszak kb. 9 hónapra tehető. Csapadék nagyrészt nyáron esik melynek mennyisége 600-700 mm.

Csetfalva mellett folyik a Tisza, amely természet alkotta határfolyóként játszik szerepet, vízhozama kisvízkor 30 m³/s, viszont a 2001-es árvízkor vízhozama 3000 m³/s volt. A településen található egy kisebb halastó, amit a helyi vadász egyesület tart fenn.

A falu területén gyeptalaj található (<http://geomap.land.kiev.ua/soil.htmlwin1>). Növényzete meghatározza a mezőgazdasági termelést a szovjet időből fennmaradt gyümölcsös és a vári erdőnek egy kis része átnyúlik a településre.

Csetfalva Kárpátalja alföldi részén helyezkedik el, területén nagyobb domb nem található, egyedül csak a töltés, amely a falut védi a Tisza esetleges áradásától.

Népmondák szerint nevét Csete nevű földesúrról kapta, aki Árpád vezér alattvalója volt. 1341 óta szerepel korabeli okmányokba Villa Chet néven. Csetfalva nevén első említése 1408-ból származik. Elsőnek a faluról a 14. századi forrásokból olvashatunk.

A XV-XVII. században több földbirtokosa volt a településnek (Széchyek, Tarczayak, Lónyayak). Az 1567 évi adóösszeíráskor a településen 11 lakott és 12 puszta telket jegyeztek fel, de ez év telén a tatárok elhurcolták a lakosságot.

A tatárjárást követően épülhetett kőtemploma a településnek, amit később a 15. században megújítottak. A protestantizmus megjelenésével a falusiak új hitre tértek és így elfoglalják a régi római katolikus templomot és annak parókiáját, 1645- re már a református gyülekezet teljesen megerősödött.

A templom belsejének kialakítása külön szót érdemel, mivel a kazettás festett mennyezet, amelyet népi formák táplálnak, olyan alkotás, amelyet a környék egyik párjával ritkán szembetűnő. A hajó fölötti táblák 1753-ra nyúlnak vissza, Ládok Asztalos Ferenc készítette. A szentély feletti világosabb tónusú mennyezet húsz évvel később, 1773-ban készült. 1796-ban a kőtemplom elé gótikus hagyományokat idéző harangtornyot építettek.

4. ábra. Csetfalvai református templom

Forrás: saját felvétel

A faluban található katolikus templom igazán modernnek mondható mivel 1998 és 2001 között készült, organikus építészeti stílusban. A templomot a római- és a görög katolikusok közösen használják.

5. ábra. Csetfalvai katolikus templom

Forrás: saját felvétel

Csetfalva két pusztító árvízet vésztelt átt 1998-ban, illetve 2001-ben.

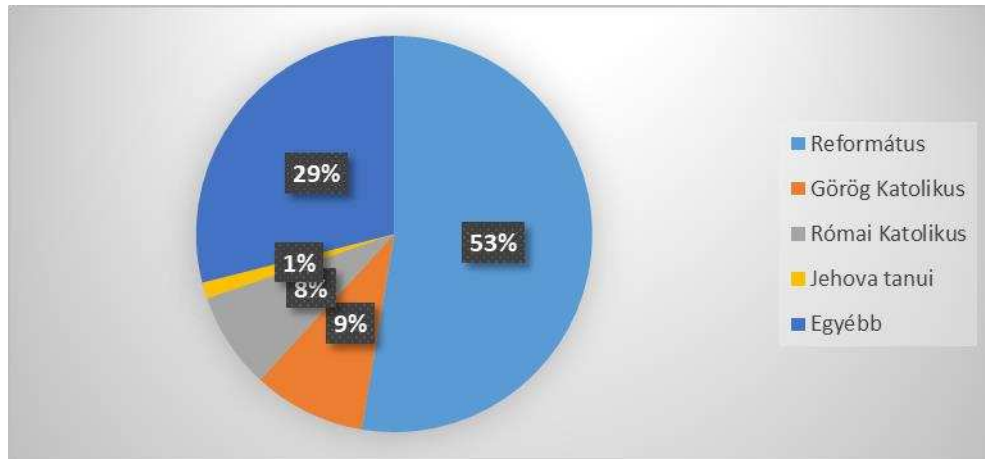
3.2. Csetfalva lakossága és demográfiai adatai

A 2001-es népszámlálás szerint a településen 755 fő élt, 731 magyar nemzetiségű. népsűrűségé 376 fő/km². Jellemző a falu lakosságára a stagnálás, amelynek fő oka nem az előregedés, hanem a külföldre való kiköltözés, de a faluba való beházasodásoknak köszönhetően nagyából a lakosság száma állandó. Nemi összetétele: 60%-a nő és 40%-a férfi. Általában a 25 életévét betöltő személyek már saját családdal rendelkeznek. A falu szinte teljesen magyar, de található két orosz anyanyelvű család, aki ennek ellenére a magyar nyelvet használják. A tanulóknál megfigyelhető az ingázás, mivel jelentős része más településen vagy akár külföldön tanul (Csetfalvai Polgármesteri Hivatal 2021).

Vallási eloszlás szerint a faluban négy vallás található: református (400 fő), görög katolikus (70 fő), római katolikus (60 fő) illetve Jehova tanúi (10 fő), egyéb (220 fő) (6. ábra).

6. ábra. Csetfalva lakosságának vallási eloszlása

Forrás: Csetfalvai Polgármesteri Hivatal (2021) adatai alapján, saját szerkesztés

Csetfalva természeti erőforrásai közül legnagyobb mértékben a szántóföldeket hasznosítják. A falu területén található egy farm, ahol sertéseket, teheneket és kis számba bárányokat tartanak. Megfigyelhető, hogy csak falusi emberek dolgoznak itt, míg a farmot nem falubeli irányítja.

Csetfalva lakosai általában külföldre utaznak munkavállalás céljából és vannak, akik hetente, havonta, illetve háromhavonta térnek haza. Az itthon maradt lakosságra a mezőgazdasági termelés igen csak nagy számban jellemző, mivel mindenki rendelkezik minimum 1-2 hektár földterülettel. Ezeken a földeken a gazdák gabonafélék termesztésével foglalkoznak. Az elmúlt pár évre jellemző, hogy a falu lakosai gyümölcsfákat telepítenek a földterületeikre és lucernásokat hoznak létre közöttük. Csetfalván azonban még háztáji gazdálkodás is folyik, sokan foglalkoznak melegházzal melyekben uborkával, virággal, illetve kevesebb számban szamóca termesztéssel is foglalkoznak. A mezőgazdaságon kívül a falusi emberek nagy részének a turizmus biztosít megélhetést.

A település területén található vasút, amihez tartozik egy vonatállomás, ami az utasszállítás céljából van fent tartva. A falu külterületén az M23 út található, amihez a faluból a Petőfi út vezet ki.

3.3. Csetfalva intézmény és szolgáltatásrendszere

Attól függetlenül, hogy Csetfalva egy kis településnek számít, érdemes beszélni az intézmény és szolgáltatásrendszeréről is. A falu rendelkezik egy óvodával, ami igen kicsi

férőhelyű, korcsoport felosztás nélkül működő intézmény, ahová csak az itt lakók gyermekei járnak.

A település központjában helyezkedik el a Csetfalvai Általános Iskola, amelyben első osztálytól egészen kilencedik osztályig tanulhatnak a diákok. Átlagosan körülbelül 80 gyermek folytatja itt tanulmányait évente.

Szintén a falu központjában helyezkedik el az orvosi rendelő, amely csak kijelölt napokon üzemel. Ugyanezen épületben található a posta is, amely már nem lát el teljeskörű postai szolgáltatást.

Csetfalva igazgatási központja a csetfalvai faluházban található, valamint ebbe az épületben található a közösségi terem, könyvtár és a nemrégiben kialakított múzeum mely elődeink használati tárgyait lehet megtekinteni.

2020 október 15-én került átadásra Csetfalván a Móricz Zsigmond Kulturális Központ, mely épület felújítása anyaországi támogatásból valósult meg. A kulturális központban a gyermekeknek a hét több napján is tartanak különböző programokat, mint például néptáncfoglalkozás, kézműves foglalkozások, filmklub, illetve a jeles napokon tematikus délutánokat tartanak.

7. ábra. Csetfalvai Móricz Zsigmond Kulturális Központ

Forrás: saját felvétel

A faluban mindössze csak 1 olyan ABC található, ahol csakis élelmiszereket árúsítanak, viszont van olyan ABC, amelyben nem csak élelmiszer kapható, hanem különböző háztartási árucikkek és ruhaneműk is. Ezen kívül két kisebb ruhásboltja is van a településnek, a Maxi Üzlet illetve a Jázmin butik. Csetfalván található még egy korcsma is, amelyben élelmiszerek is kaphatók. Ugyan ezen épületben található egy körülbelül 120 férőhelyű rendezvényterem gyönyörű udvarrészsel.

A településen összesen 18 falusi vendégház üzemel. Falusi turizmussal a településen 2011 óta foglalkoznak a helyi lakosok és összesen körülbelül 85 vendég elszállásolását tudják biztosítani a 2 és 3 napraforgóra minősített vendégházaikban. Eleinte Magyarországról csoportosan érkeztek ide a turisták, de az elmúlt években csak belföldi turisták veszik igénybe szolgáltatásaikat. Ez a vendégkörváltás a kelet-ukrajnai fegyveres konfliktus és a jelenlegi világválság következményének tudható be. A vendégházak befogadóképessége minden házban eltérő, 8-16 férőhely között mozognak.

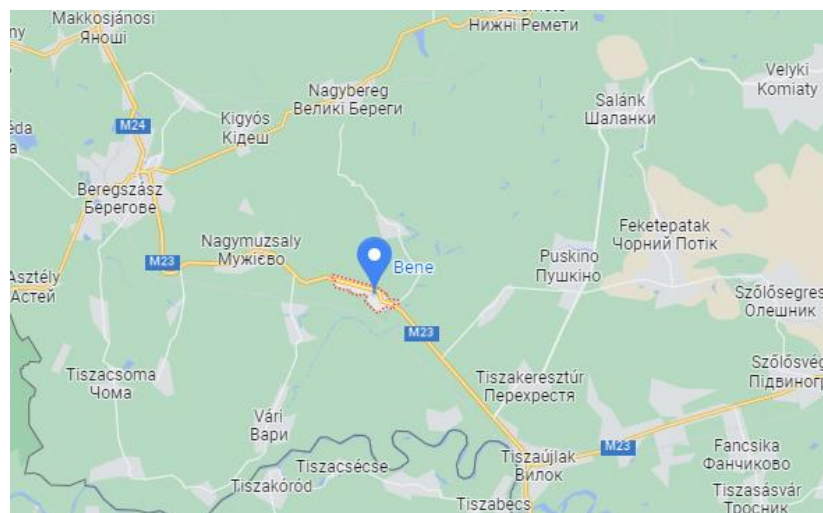
4. FEJEZET

Bene általános jellemzése

4.1. Bene földrajzának és történelmének áttekintése

Bene település Kárpátalja déli részén, a Beregszászi járásban helyezkedik el. Beregszász városától 13 kilométerre, a Borzsa folyó jobb partján fekszik, illetve a településtől 5 kilométer távolságban folyik a Tisza folyó. A településen végighalad a Bátyú–Királyháza–Taracköz–Aknaszlatina-vasútvonal.

8. ábra. Bene földrajzi elhelyezkedése

Forrás: www.google.com

A település 112 méter tengerszint feletti magasságban fekszik. Két földrajzi tájegységhez tartozik: a Beregszászi- domborvidékhez, illetve a Kárpátaljai alföldhöz. A beregszászi dombvidékhez tartozó vulkanikus eredetű Benei hegy magassága eléri a 200 m-t (Izsák 2007). A Bene mellett található Borzsa folyó Kárpátalja negyedik leghosszabb folyója, 106 kilométer hosszú, a Borzsa havasokból ered (Izsák 2007). Éghajlatát tekintve igen csak kedvezőnek mondhatjuk a hegyvonulatnak köszönhetően.

Bene nevét először 1262-ben említik mikor is IV. Béla király egy oklevélben összefoglalva a falut János fiának, Mártonnak és Péternek adományozza. 1333-ra már a falu saját templommal is rendelkezett.

Bene nagyobb birtokosai közül érdemes kiemelni a következő családokat: a Kusalyi Jakcs család, Szilágyi Erzsébet, a Ruszkai, Dobó, Székely, Perényi, Matucsina, Bélaváry, Rátonyi, Makkay, Vásárhelyi és Pogány családok (Mónus–Szerényi 1993).

Nevének eredetéről két változat létezik, némelyek úgy vélik, hogy a település neve a latin „bene” szóból származik mely jelentése „jó”, míg többen úgy gondolják, hogy a Benedek név rövidítéséből jött létre. A falut 1945-ben különös okokból kifolyólag átnevezték Dobrosziljának, de végül 1995-ben visszakapta történelmi nevét (Lehoczky 1996).

A falu egy része a középkorban a kovászói váruradalomhoz tartozott, másik része pedig a Perényi család birtokában volt. A településen a Perényi családnak saját kúriája volt, amely nem maradt fent napjainkra, de ennek emlékéből adódóan a falu egyik részét Kúriának is nevezik. 1567-ben Benét a tatárok nagy részét elpusztították, 1657-ben pedig felégették a megmaradt birtokokat illetve a templomát is a lengyel herceg martalócai, a tűzben teljesen leégett a templomtorony valamint a kereszt is. A boltíves fődéma a tatár és lengyelek támadásai alatt beomlott így 1670-ben laposra cserélték ki. Újabb tűzvész sújtotta a települést 1782-ben. A templomot a XIX. században felújították, és a templom lekerekített barokk stílusú kupolát kapott, később 1934-ben fából készített tetőszerkezet helyére bádoglemezek kerültek. Magyarországi restaurátorok 1999-ben helyreállították a templomot, ekkor a barokk kupolát eltávolították és nyitott galériás csúcsos templomtorony került a helyére, négy díszes fiatoronnyal és különleges fazsindellyel fedték be.

9. ábra. Benei református templom

Forrás: saját felvétel

A XVII. század elején a református templom mellett már működött az első református iskola. Később az intézmény vezetését az állam átvette, ami az akkori református lelkésznek köszönhető, ekkor az iskola egy másik telken működött, amely már némileg modernebb volt az előzőhöz képest. Az új épületben 1907-ben kezdték meg a tanítást, az iskola első tanítója a református lelkész Benkő Pál volt (Horváth 2001).

A XIX. század második felében Benében letelepedett egy kis lélekszámú katolikus közösség, 1934-ben a római- és görögkatolikus közösség együtt templomot építettek a faluban és ezt a templomot közösen használják.

10. ábra. Benei Római Katolikus Templom

Forrás: saját felvétel

A település egyik kiemelkedően érdekes látnivalója a Puma kúria, amely a vidék egyik földbirtokosa, Puma József egykori birtoka volt, aki kiemelkedő bortermelő és borkészítő volt abban az időben. A kúria 1920 körül épült, de egyes feljegyzések szerint az épület a megelőző években már megvolt. 1940-50 között az épületet államosították és egy kertészeti-szőlészeti iskolát működtek benne, később árvaházként funkcionált.

11. ábra. Pum kastély

Forrás: Turányi 2021

Benében 1992-ben a világháború és sztálinizmus áldozatai emlékére emlékművet állítottak fel. Ezen kívül a településen a faluháza előtt egy kisméretű szoborpark is található. A hét vezért ábrázoló szoborcsoportot 2010-ben avatták fel. A szobrokat Pintér László fafaragó mester készítette, ennek tanúsítására az épület falára emléktáblát helyeztek.

4.2. Bene lakossága és demográfiai adatai

A 2001-es népszámlálás alapján Bene településen 1409 fő lakott melynek 97,2%-a (1370 fő) magyar anyanyelvű, ebből az adatból azt következtethetjük ki, hogy az akkori népsűrűség 995,76 fő/km² volt, ugyanis a falu területe 1,415 km². 2008-as adat szerint 1328 főt számláltak a településen, 98% magyar, míg 2% ukrán nemzetiségű.

Hitéleti eloszlás tekintetéből a falu nagy része református vallást gyakorol, egyesek szerint ez annak a következménye is lehet, hogy 1593-ban a település egész közössége áttért katolikus hitre. Felekezeti vallását tekintve vannak: római- és görög katolikusok, pravoszlávok, Jehova tanúi valamint szombatisták.

Bene lakosának többsége gazdálkodással foglalkozik, illetve 14 család a falusi turizmusban tevékenykedik. A gazdaságok különböző mezőgazdasági termeléssel foglalkoznak, amelyekre legfőképpen zöldség- és a gyümölcstermesztés (őszibarack és szőlő) jellemző, kertészetekkel, szőlőműveléssel, illetve borászatokkal foglalkoznak.

4.3. Bene intézmény és szolgáltatásrendszere

Intézményrendszerét tekintve Benében működik egy gyermekotthon, óvoda, magyar általános iskola, faluház, orvosi rendelő és gyógyszertár is.

A Benei általános iskola a település központjában található, melyben a gyermekek első osztálytól egészen a kilencedik osztályig folytathatják tanulmányaikat. Az iskola udvarán egy emlékmű áll, melyet a „málenkij robot”-ra elhurcoltak emlékére állították.

12. ábra. Benei általános iskola

Forrás: saját felvétel

A település központjában található a faluház melyben polgármesteri hivatal, könyvtár, galéria és rendezvényterem is található. szomszédságában pedig az óvoda és a posta működik.

Szolgáltatások tekintetében a településen találhatóak falusi vendégházak, üzletek, kávézó, borospicék, illetve még vadásztársaság is. Benében található hét darab élelmiszer-, egy gazdabolt és egy építkezési üzlet.

Bene falusi vendéglátói (14 vendégház) szállást és ellátást biztosítanak a településre érkező vendégeknek, illetve időszakosan különböző rendezvényeket szerveznek annak érdekében, hogy minél több érdeklődő figyelmét keltsék fel. Ezek mellett a faluban három család (Parászka-, Bíró-, Ursta családok) is foglalkozik borászattal, az ide érkező vendégeknek lehetőségük van arra, hogy helyben meg is kóstolhassák a helyi borokat a családok pincéiben. A borkóstolókat követően a turisták vásárolhatnak is a helyi borkülönlegességekből.

A rendezvények tekintetében sokszínűség jellemzi a települést, ugyanis különböző rendezvények kerülnek megszervezésre az év folyamán, mely különleges élménnyel szolgálhat az ide látogatóknak, melyek valamilyen hagyományhoz tartoznak ilyenek, mint a szüreti

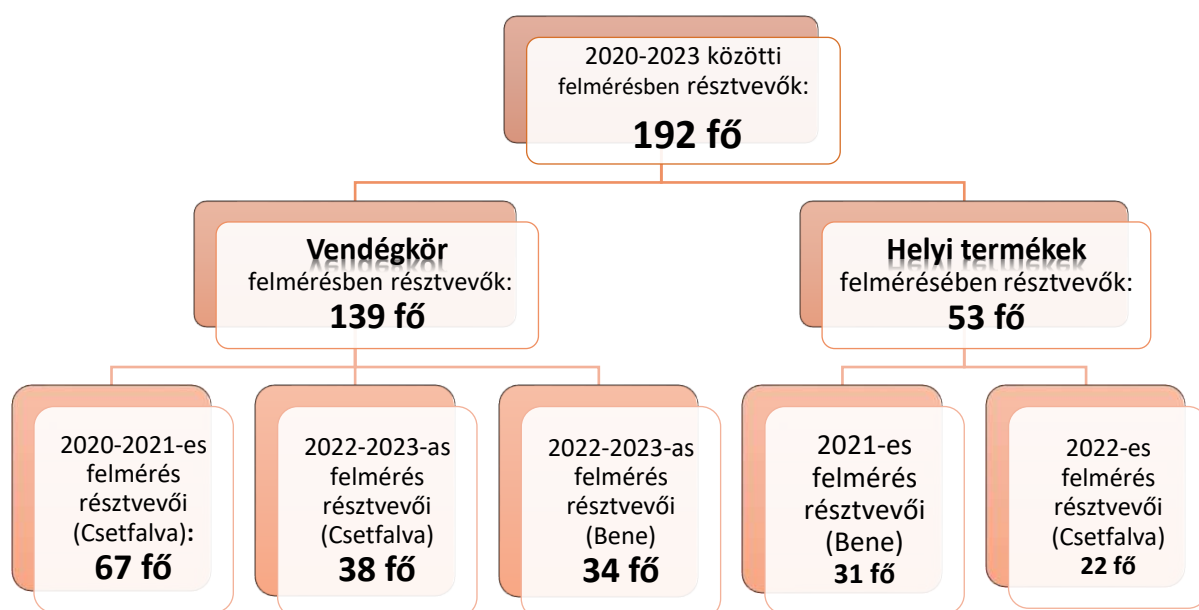
mulatságok illetve a farsangi ünnepek. Bene község nagy része foglalkozik barack termesztésével, így a falu járászerte ismert a Barackfesztiválról, melyet minden év nyarán megrendeznek. A fesztivál keretein belül különböző kulturális programok zajlanak, illetve a vendégek megkóstolhatják a barackból készült különlegességeket és vásárolhatnak is belőlük.

5. FEJEZET

A KUTATÁS MÓDSZEREINEK BEMUTATÁSA

A primer kutatásom alapját négy kérdőíves felmérés képezi, amelyekkel szerettem volna megvizsgálni Bene és Csetfalva települések turizmusának keresleti és kínálati oldalát (13. ábra). A felméréseket három különböző évben végeztem el. Annak érdekében, hogy egy komplex vizsgálatot mutrassak be szakdolgozatomban a települések turisztikai keresletének és kínálatának szempontjából, saját kutatási adataim mellett felhasználtam a kutatási témámhoz szorosan kapcsolódó Turányi Nikoletta *A kézműves termékek turisztikai hasznosítása Bene településén* című 2021-ban írt évfolyamunkájának kutatási eredményei is. Az adatokat Google Űrlap segítségével gyűjtöttük és SPSS Data Editor és a Microsoft Office Exel programok segítségével dolgoztuk fel. A felmérések által összegyűjtött adatokból elkészítettük Bene és Csetfalva települések turisztikai térkép (5. számú melléklet).

13. ábra. A felmérések résztvevőinek száma

Forrás: saját szerkesztés

1. felmérés: A falusi turizmus vendégkörének felmérése Csetfalva településen

A 2020-2021-es év folyamán kérdőíves felmérést (1. számú melléklet) végeztünk a Csetfalvára érkező vendégek körében, annak érdekében, hogy kiderítsük, milyen motiváció

alapján választják a település vendégházait szálláshelyül kárpátaljai tartózkodásuk alkalmával, illetve milyen egyéb tevékenységet végeznek itt tartózkodásuk során.

A kutatás a település egyik legjelentősebb küldőpiacára, az Ukrajna nagyobb városaiból érkező vendégekre terjedt ki. A vizsgálat elvégzéséhez kérdőívet állítottunk össze, amely 24 kérdést tartalmazott. Összesen 67 kérdőívet sikerült kitölteni. A kérdőíveket csak ukrán turisták töltötték ki, mivel a településre a vizsgálat ideje alatt nem érkeztek sem magyar, sem más anyanyelvű csoportok. A kérdőíves felmérésben 40 nő és 27 férfi vett részt.

Az alapvetően feltáró felmérés során a következő kérdésekre kerestük a választ:

- Honnan értesült Csetfalva falusi szálláslehetőségeiről?
- Miért ezt a szállásfajtát választotta?
- Mennyire elégedettek a Csetfalvára látogatók az utazás során tapasztalt szolgáltatásokkal, illetve adottságokkal?
- Fogja a falusi turizmus szolgáltatásait ajánlani másoknak (rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek)?

2. felmérés. A kézműves helyi termékek felmérése és turisztikai hasznosítása Csetfalva és Bene településeken

A 2022-es év folyamán kérdőíves felmérést végeztünk a helyi kézműves termékek és ezek turisztikai hasznosításának felmérésére szülőfalumban, Csetfalván (2. számú melléklet). A kérdőív alapját egy 2020-as felmérésből kölcsönöztük (Berghauer et al. 2020). A felmérésre szolgáló kérdőív 45 kérdésből állt és ezt 22 személy töltötte ki. A válaszadókat személyes ismeretség alapján választottam ki. Néhányukat személyesen, míg másokat interneten kerestem fel és kértem őket a kérdőív kitöltésére.

Az alapvetően feltáró felmérés során a következő kérdésekre kerestük a választ:

- rendelkeznek-e mezőgazdasági szakirányú végzettséggel,
- mely évtől foglalkoznak helyi termékek előállításával,
- melyek azok a termékek, amelyeket tudnak értékesíteni,
- milyen volumenű a termelésük (hrivnyába/mennyisége) éves szinten,
- milyen reklámeszközöket használnak a termék népszerűsítésére,
- mely piacon érhetőek el a termékeik,
- milyen szolgáltatásokat biztosítanak a vevő számára,
- foglalkoznak-e turisztikai tevékenységgel,
- milyen speciális szervezet tagjai,
- a járvány helyzet és háborús helyzet mennyire befolyásoló tényező a termék előállításában, értékesítésében,

➤ mik a terveik a jövőre nézve.

A kézműves helyi termékek és azok turisztikai hasznosítását Bene településen 2021-ben mérték fel (Turányi 2021) az általam is használt kérdőív alapján. A frissnek mondható adatok értelmében nem volt értelme megismételni a vizsgálatot, mert ezek az adatok megfelelőek voltak a két település kézműves termékeinek értékeléséhez, illetve az adatok könnyen összevethetőek és beépíthetőek voltak a szakdolgozatomba. Benében 31 személy töltötte ki a kérdőívet.

3. felmérés. A falusi turizmus vendégkörének felmérése Csetfalva és Bene településen

A 2022-2023-as év során felmérést végeztünk a két településre érkező vendégek körében, annak érdekében, hogy kiderítsük változott-e a vendégek véleménye az évek során a falusi szálláshelyekkel kapcsolatban, illetve a különböző külső hatások esetlegesen változtattak valamit abból a szempontból, hogy ezt a szállásfajtát választják.

A kérdőív 25 kérdésből tevődött össze, szinte teljes mértékben hasonlít a 2020-2021-es évben készített kérdőívre (1. számú melléklet), kizárólag egy kérdéssel bővült, mégpedig azzal, hogy hatással volt-e a háborús helyzet az adatközlők utazására. Csetfalván 38 kérdőívet sikerült kitölteni, míg Bene településen 34 kérdőív került kitöltésre.

6. FEJEZET

A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

6.1. Bene és Csetfalva települések kínálati oldalának bemutatása

Csetfalva és Bene települések lakosságának egy részére jellemző, hogy földműveléssel, gyümölcs és/vagy zöldségtermesztéssel foglalkoznak. A földművelők különböző típusú terményeket természetesen földjeiken, amelyeket vagy saját gazdaságukban használnak fel vagy értékesítik a megtermelt javakat.

A zöldségtermesztés mind két településen igen nagymértékben jellemző, amelyeket melegházakba, illetve a szabad ég alatt termesztik, és saját maguk értékesítik. A zöldségtermesztés teljes mértékben a szezonálitás határozza meg és pont ezért a termesztők akár több fajta zöldséget tudnak termelni egy bizonyos területen időszaktól függően, mint például az uborka és retek, melynek munkálatait már a tél utolsó hónapjaiban megkezdik és jellemzően már áprilisban értékesíteni tudják, aztán májusban már a paradicsom veszi át a helyet a melegházakban, de ezek mellett még foglalkoznak káposzta, paprika, sárgarépa termesztésével is.

A gyümölcsstermesztéssel leginkább Bene település lakói foglalkoznak. Vannak, akik csak kis tételben saját részre, de jellemző a nagyobb mértékű termesztés is. Benében a szőlő, eper, cseresznye és barackstermesztéssel foglalkoznak, legnagyobb hangsúlyt mégis a barackstermesztés igényli, ugyanis különleges gondozást igényelnek a gyümölcsfák, melyeket a különböző időjárási viszonyok nagymértékben befolyásolják. A gyümölcsök értékesítése főként termelői piacokon történik, illetve a lakosság előszeretettel használja ki a fő út adta lehetőségeket és közvetlen a lakóházuk előtt értékesítik a saját termékeiket.

Benében többen is foglalkoznak szőlőstermesztéssel, de konkrét szőlészettel és borászattal csak három család: (Parászka-, Bíró-,Ursta családok). Boraikat saját maguk palackozzák, és termékeikkel különböző hazai és nemzetközi versenyeken is jó eredményeket érnek el.

Csetfalva településen az alkoholos italok készítése inkább csak saját részre történik, kismértékben elterjedt, de jellemzően a saját megtermelt gyümölcsökből készítik.

A vizsgált települések szinte az elsők között említhetjük azon települések között melyek falusi turizmussal kezdtek foglalkozni, ugyanis Csetfalván már 22 éve, míg Benében 21 éve vannak jelen a vendégfogadók. A vendégfogadók főként saját otthonaikban fogadják a vendégeket, amelyekben külön bejáratú szobákkal szolgálnak a vendégek részére. A

vendégházak építési típusát illetőleg felelhetőek a kockaházak, kétszintes lakóházak valamint az egyedi típusú lakóházak (Sass 2019).

A vendégházak többsége 2018-ig nem minősített szálláshelyként működtek Kárpátalján, ugyanis addig nem alkalmazták a minősítési rendszereket, amelyek a vendégek számára garantálhatják az elvárt minőséget. A 2018 utáni évben jellemzően egyre több vendégház helyezett rá nagyobb hangsúlyt, mégpedig azért, mert aki az Edgán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ pályázatában részt akart venni, annak bizony muszáj volt a minősítésen átesnie, ugyanis kötelező feltétele volt a turizmus kategóriában. A 2022-es évre Csetfáván 18, Benében pedig 14 minősített falusi vendégház működött (3. és 4. számú melléklet).

2020-ban a Covid-19 világjárvány a települések vendégházainak kényszerbezárását okozta, ekkor a falusi vendéglátás teljes tevékenységét muszáj volt abbahagyni három hónapon keresztül. Viszont 2020 nyárára különös korlátozások betartása mellett ismét fogadhattak vendégeket, de már nem látogatta meg a települést olyan mennyiségű turista, mint a világjárvány előtt. A vendégházaknak fokozott figyelmet kellett arra helyezniük, hogy milyen körülmények között fogadják a vendégeket, hogy az megfeleljen az elvárt korlátozási szabályoknak. A vendégházak közül senki sem hagyta abba eddigi tevékenységét a világjárvány hatására.

A 2022-ben indult háború kezdetével nem állt le teljesen a vendégforgalom, de jellemzően nyugdíjaskorú vendégek érkeztek a településekre, ők is csekély számban és csak belföldről. Később már a település vendégköre kitágult, ugyanis szabadságolt katonák családtagjaikkal egyre többen választják kikapcsolódási lehetőségként a falusi turizmust. Napjainkra viszont már a turisták szélesköre látogat el Csetfalva és Bene településekre ismét.

A két település kínálati elemeit és egyben vonzerejét jelenti maga a természeti környezet, a hagyományos helyi termékek, a magyar gasztronómiai étel- és italkínálat, az épített örökség (a csetfalvai és benei református templomok), melyhez megfelelő szolgáltatást nyújtanak a helyi falusi vendéglátók és a szolgáltató szféra más képviselői.

6.1.1. A kézműves helyi termékek felmérése és turisztikai hasznosítása Csetfalva és Bene településeken

A szociodemográfiai jellemzők alapján elmondhatjuk, hogy Csetfalván a helyi termékekkel nagyobb arányban férfiak (54,5%) foglalkoznak azok közül, akik részt vettek a kérdőíves felmérésben. Ezzel szemben Bene településen a nők (71,0%) vannak többségben. Az életkori sajátosságok tekintetében nagyobb számban az 50-59-es korosztály (31,8%) képviseli

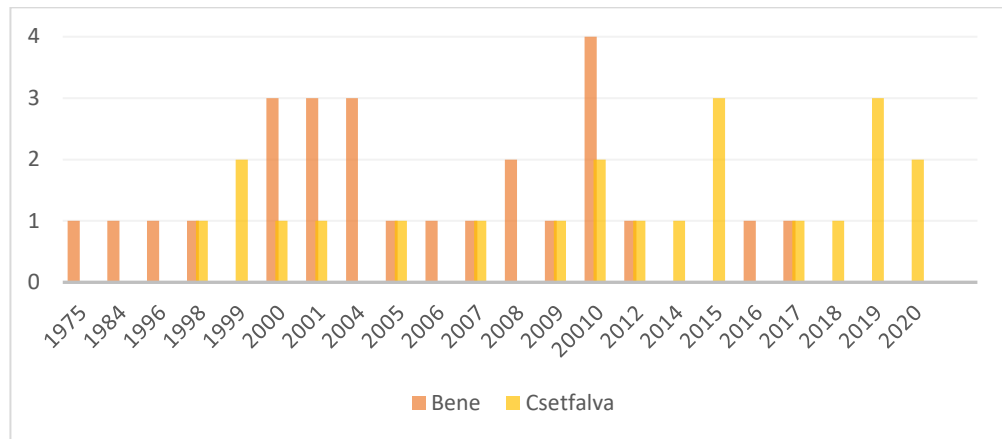
magát Csetfalván, a többi korcsoportoz tartozó személyek (30-39 évesek az adatközlők 18,2%-a, valamint a 40-49 korosztály is 18,2%-al képviselteti magát, utánuk pedig a 18-29 év és 60-69 év közöttiek képviseltetik magukat azonos 13,6%-ban) jóval kisebb számban vannak jelen. Benében viszont a 40-49 évesek voltak döntő többségben (38,7%), 30-39 év közöttiek 29%-ban adtak válaszokat és az 50-59 kor közöttiek pedig 16,1 %- ban töltötték ki a kérdőívet. Véleményem szerint ez abból adódik, hogy a fiatalabb generáció külföldön tartózkodik és ebből adódóan nem foglalkoznak helyi termékekkel, mivel nem is tartózkodnak településükön.

A legmagasabb iskolai végzettség alapján Csetfalván a legtöbb válaszadó rendelkezik középiskolai, gimnáziumi, líceumi végzettséggel (31,8%), technikumi, koledzsos végzettséggel 6-an (27,3%), főiskolai, egyetemi végzettséggel 4-en (18,2%), szakmunkásképző végzettséggel 3-an (13,6%) és általános iskolai végzettséggel pedig 2-en (9,1%). Bene településen a válaszadók 71,0%-a rendelkezik szakmunkásképzői, technikumi vagy főiskolai végzettséggel, 29,1%-a pedig általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

A Csetfalvai adatközlők közül senki nem rendelkezik idegenforgalmi szakirányú végzettséggel, ahogy mezőgazdasági szakiránnyal sem, kivéve egy személyt, de ő sem adott választ arra a kérdésre, hogy mégis milyen mezőgazdasági tanulmányt folytatott, viszont Bene település adatközlői 16,1%-a rendelkezik idegenforgalmi szakirányú végzettséggel, akik bizonyos helyben történő falusi vendéglátói és turisztikai továbbképzésen vettek részt.

Megkérdeztük az adatközlőket, hogy melyik évben kezdték el a helyi termékek előállítására irányuló tevékenységüket. A legkorábbi adat Benében 1975-ből, míg Csetfalván 1998-ból származik. Legproduktívabb évnek Csetfalván a 2015-ös és a 2019-es évek számítanak, amikor 3 helyi lakos is elindította helyi termékeinek kidolgozását, míg Benében a 2010-es év volt kiemelkedő, ugyanis ekkor 4 személy kezdett helyi termékekkel foglalkozni (14. ábra).

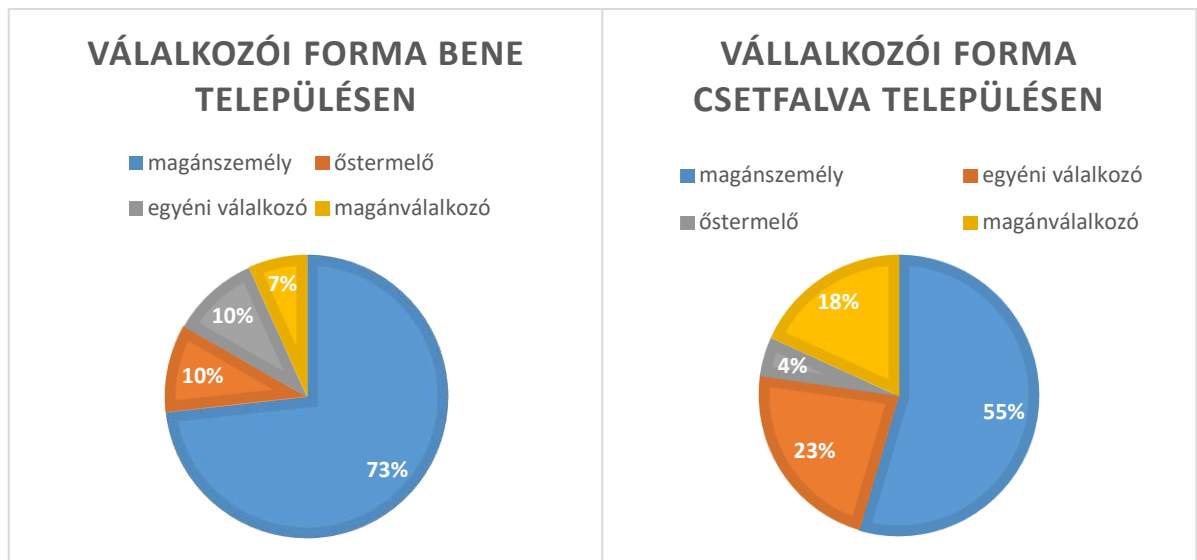
14. ábra. A helyi termékek előállításának kezdeti évei (fő)

Forrás: saját szerkesztés

A települések azon helyi termelői, akik kitöltötték a kérdőíveket nagy számban foglalkoznak turisztikai tevékenységgel (Csetfalván 40,9%, Benében 38,7%). A vállalkozói formát tekintve Csetfalván a megkérdezettek 54,5%-a (12 fő) magánszemély, 22,7%-a (5 fő) egyéni vállalkozó, 18,2%-a magánvállalkozó és mindössze 4,5%-a (1 fő) őstermelő. Bene településen megkérdezettek 73,2%-a magánszemély, 9,7%-a őstermelő és úgyszintén 9,7% egyéni vállalkozó, 7,4% pedig magánvállalkozó (15. ábra). Ezen adatok is alátámasztják azt a tényt, hogy a helyi termékek előállításának nagy része családi kereteken belül történik.

15. ábra. Vállalkozói forma

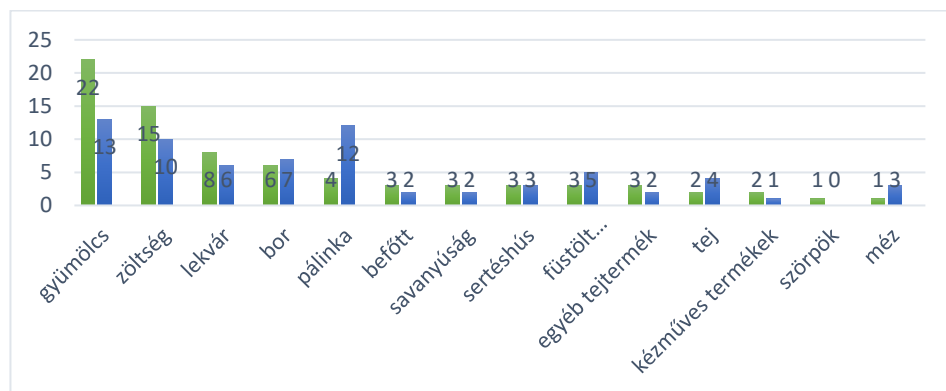
Forrás: saját szerkesztés

A benei termelők többsége zöldség- és gyümölcsstermesztéssel, illetve azok feldolgozásával (befőtt, lekvár, savanyúság, alkoholtartalmú italok) foglalkoznak. A hús- és

tejtermékek kínálata már jóval kisebb számban képviselteti magát, mivel csak 3-3 személy jelölte meg, hogy foglalkoznak sertéshús értékesítésével és egyéb tejtermékek forgalmazásával, továbbá 2-2 személy nevezte meg a tejárusítást és a sajtkészítést. A különböző kézműves tárgyak előállításával csak két adatközlő foglalkozik (18. ábra). A csetfalvai termelők döntő többsége gyümölcs, illetve zöldség termesztéssel foglalkozik, továbbá kiemelkedő mennyiségű termelő foglalkozik pálinka készítésével és értékesítésével. Megfigyelhető a válaszadók körében, hogy egész nagy arányban foglalkoznak a megtermelt javak feldolgozásával is. A hús-, illetve különböző tejtermékek kínálata kisebb számmal van jelen. Kézműves termékek készítésével már igen kevesen foglalkoznak, mindössze csak három adatközlő. (18 ábra)

16. ábra. Bene és Csetfalva helyi termékei

Forrás: saját szerkesztés

A termékeket a termelők a fogyasztók számára a legtöbb esetben a piacon teszik elérhetővé, de termelői piacokon is hozzá lehet jutni a készítményekhez. Ezen kívül háztól vagy a gazdaságból, egyes esetekben pedig a falusi szálláshelyeken, vásárokon és fesztiválokon történő értékesítéssel is foglalkoznak a termelők. Bene település esetében még nagy számban jellemző, hogy a helyi termelők által megtermelt és előállított termékeket a házak előtt értékesítik. Ez abból adódik, hogy a fogyasztók nagy száma a főutakon haladnak keresztül és útközben megállnak vásárolni. A vásárlók között nagy számban vannak kárpátaljai lakosok, de sok turista is akad köztük.

A termelők a fogyasztóknak különböző szolgáltatásokat biztosítanak annak érdekében, hogy a meglévő vevőket megtartsák, illetve hogy újjakkal is bővüljön fogyasztói körük. Ennek érdekében a legtöbben biztosítanak előre rendelést, valamint házhozszállítást, ezek viszont nem a turisták részére szolgál, hanem inkább azoknak a vendégházaknak, melyek saját jövőbeli vendégei részére szeretnék megvásárolni a különböző helyi különlegességeket. Bene település

helyi termelői között vannak olyanok, akik már alkalmazzák a helyben való kóstoltatás lehetőségét.

Érdekesség, hogy a korszerű technológiával kapcsolatos szolgáltatási típusok, mint a webáruház alkalmazása, vagy a bankkártyás fizetés biztosítása, nem szerepelt az adatközlők terveiben. Véleményem szerint, mivel az adott szolgáltatások beindítása jelentős anyagi befektetést igényel, ezért az úgy mond kicsiben gazdálkodó helyi termelők nem látják azok létfontosságát.

6.2. Bene és Csetfalva települések keresleti oldalának bemutatása

6.2.1. A falusi turizmus vendégkörének szociáldemográfiai jellemzői

A falusi turizmus vendégkörének szociodemográfiai jellemzőit először Csetfalva településen a 2020-2021-es felmérés alapján mutatom be. A szociodemográfiai jellemzők alapján elmondhatjuk, hogy a 2020-2021-es időszakban Csetfalvára érkező és a kérdőívet kitöltő turisták nagyobb része nő (59,7%) volt. Az életkori sajátosságok tekintetében nagyobb számba a 40-49 éves korcsoport a jellemző. A családi állapotot tekintve az adatközlők döntő többsége házas (55%), 19,4%-a nőtlen/hajadon, 15,0%-a elvált, 6,0%-a élettársi kapcsolatban él, 3,0%-a özvegy. Az adatközlők többsége jövedelmét átlagosnak (32 fő) vagy átlagon felülinek (34 fő) tartja.

Az ide érkezők között nagyobb számba voltak az egyetemet vagy főiskolát végzett turisták. A legmagasabb iskolai végzettséget tekintve a kérdőívet kitöltők 55,2%-a főiskola vagy egyetem, 28,4%-a technikum vagy koledzs, 11,9%-a szakmunkásképző, 4,5%-a középiskolai/gimnáziumi végzettséggel rendelkezik. Az iskolai végzettség alapján nem meglepő, hogy a foglalkozás szerinti megoszlás tekintetében a szellemi alkalmazottak vezették a rangsort (45%), de nem sokkal maradnak le tőlük a vállalkozást (26%) vezető emberek sem.

A falusi turizmus vendégkörének szociodemográfiai jellemzői Csetfalva és Bene településeken a 2022-2023-as felmérés alapján többnyire hasonló eredményeket produkált, mint amilyen a 2020-2021-es időszakban volt. A szociodemográfiai jellemzők alapján elmondhatjuk, hogy a 2022-2023-as évben Csetfalva és Bene településekre érkező és a kérdőívet kitöltő turisták nagyobb része szintén nő volt, Csetfalvára érkezők közül 57,5%, míg a Benébe érkezők 58,0%-a volt nő. A 2020-2021-es felméréshez hasonlóan az életkori sajátosságok tekintetében nagyobb számba a 40-49 éves korcsoport volt a jellemző mind két

településen, illetve az adatközlők többsége jövedelmét átlagosnak (Csetfalván 22 fő, Benében 21 fő) tartja.

A településekre érkezők között nagyobb számba voltak az egyetemet vagy főiskolát végzett turisták, de aránylag nagyon kis számban maradnak le azok a személyek, akik technikumot vagy koledzset végeztek. A legmagasabb iskolai végzettséget tekintve tehát a Csetfalvára érkezett vendégek 40,0%-a (16 fő) és a Bene településre érkezők 37,5%-a (15 fő) főiskolai vagy egyetemi, illetve Csetfalva vendégeinek 37,5%-a (15 fő), Bene vendégeinek pedig 30,0%-a (12 fő) technikum vagy koledzs végzettséggel rendelkezik. A foglalkozás szerinti megoszlás tekintetében mindkét településen a vállalkozók vezetik a rangsort.

A családi állapotot tekintve az adatközlők döntő többsége (60,0%) Csetfalva vendégkörének tekintetében házas, 12,5%-a nőtlen/hajadon, 7,5%-a elvált, 2,5%-a özvegy, emellett a Benébe érkező személyek 37,5 %-a házas, 15,0%-a nőtlen/hajadon, 2,5%-a özvegy.

A kutatási célterületeket felkereső turisták a két különböző felmérési időszakban kizárólag belföldről érkeztek, Ukrajna nagyobb városaiból, vagyis a felmérésben résztvevő vendégek döntően városi lakosok. Felmérés alapján elmondható, hogy leginkább Harkiv, Lemberg és Kijev megyéből érkeztek a vizsgált időszakokban (1. táblázat).

1. táblázat: Az adatközlők földrajzi megoszlása

Megyék	Csetfalva 2020-2021 vendégei (fő)	Csetfalva 2022-2023 vendégei (fő)	Bene 2022-2023 vendégei (fő)	Összesített vendégek száma (fő)
Lemberg megye	12	8	5	25
Harkiv megye	14	6	3	23
Kijev megye	10	7	5	22
Zaporizzsja megye	5	5	5	15
Voliny megye	8	1	-	9
Csernyivci megye	5	-	4	9
Odessza megye	6	1	1	8
Csernyihiv megye	1	3	2	6
Herszon megye	4	1	-	5
Dnyipropetrovszk megye	-	2	2	4
Szumi megye	-	1	2	3
Luhansz megye	1	-	1	2
Ternopil megye	-	-	1	1
Zsitomir megye	-	1	-	1

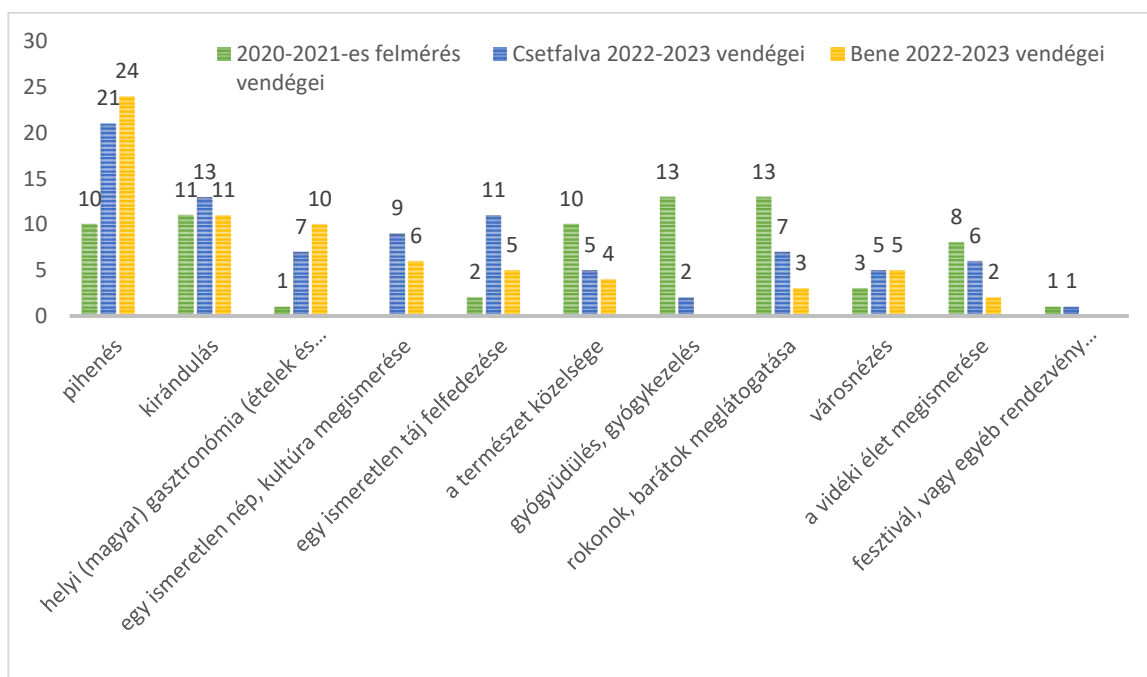
Forrás: saját szerkesztés

6.2.2. Településekre érkező vendégek utazásának jellemzői

A kutatás során megkérdeztük, hogy a kérdőívet kitöltő személyek jártak-e már Kárpátalján, és ha már jártak, akkor hány alkalommal. A 2020-2021-es évben a kérdőívet kitöltő személyek nagyobb része még nem járt Kárpátalján (52,2%), de magas létszámú azok aránya is, akik már jártak itt (44,8%). 2022-2023-as vizsgált időszakban szintén nagyobb azon személyek aránya, akik még nem jártak Kárpátalján (Csetfalva vendégkörének 57,7%-a, Bene vendégkörének 45,0%-a). Azok közül, akik már látogatták Kárpátalját néhányan igen sok alkalommal tették azt, ugyan is volt olyan személy, aki már kilencedik alkalommal látogatta meg a megyét.

Mindkét vizsgált időszakban megkérdeztük a települések vendégeit arról, hogy mi motiválta őket arra, hogy Kárpátaljára utazzanak. A válaszadók több lehetőséget is megjelölhettek. A legnagyobb motiváció a 2020-2021-es vendégek körében a gyógyüdülés vagy gyógykezelés, illetve a rokonok vagy barátok meglátogatás, volt, míg a 2022-2023-as felmérésen a többség a pihenést és a kirándulást jelölte, de a helyi (magyar) gasztronómia, azételek és italok megkóstolása is motiválta nagy számban a turistákat (16. ábra).

17. ábra. Az adatközlők fő utazási motivációi (fő)

Forrás: saját szerkesztés

A kutatási időintervallumban az ide érkezők többsége csoporttal érkezett, s így nem meglepő, hogy utazási eszköznek legtöbbször az autóbust választották, de jellemző a vonat is,

mint utazási eszköz. A következő kérdésnél az érdekelt, hogy milyen információforrás alapján döntötte el, hogy Kárpátaljára utazik. A válaszadók többsége internetes forrásból tájékozódott, illetve utazási iroda által. Emellett voltak, akik rokonok vagy barátok által értesültek, valamint korábbi tapasztalatból határoztak úgy, hogy ismét elutaznak Kárpátaljára. Az utazás megszervezése pedig, szinte minden válaszadó esetében, utazási irodán keresztül történt. Kivételt képeznek azok a személyek, akik rokonokkal vagy barátokkal, illetve akik saját maguk szervezték meg utazásukat (2. táblázat).

2. táblázat Az adatközlők utazási sajátosságai

Kérdések	2020-2021-es felmérés (Csetfalva) vendégei (fő)	Csetfalva 2022-2023 vendégei (fő)	Bene 2022-2023 vendégei (fő)	Összesített vendégek száma (fő)
Kivel/kikkel érkezett?				
egyedül	4 (6,0%)	5 (12,5%)	1 (2,5%)	10
barátokkal	13 (19,4%)	9 (22,5%)	8 (20,0%)	30
férjjel/feleséggel	11 (16,4%)	4 (10,0%)	6 (15,0%)	21
csoporttal	22 (32,8%)	5 (12,5%)	8 (20,0%)	35
családdal	16 (23,9%)	14 (35,5%)	11 (27,5%)	41
Mivel érkezett?				
autó	4 (6,0%)	4 (10,0%)	6 (15,0%)	14
vonat	15 (22,4%)	2 (5,0%)	1 (2,5%)	18
autóbusz	48 (71,6%)	32 (80,5%)	27 (67,5%)	107
Ki szervezte utazását?				
saját maga	3 (4,6%)	7 (17,5%)	8 (20,0%)	18
rokon/barát	8 (11,9%)	4 (10,0%)	4 (10,0%)	16
utazási iroda	56 (83,5%)	25 (62,5%)	21 (52,5%)	102

Forrás: saját szerkesztés

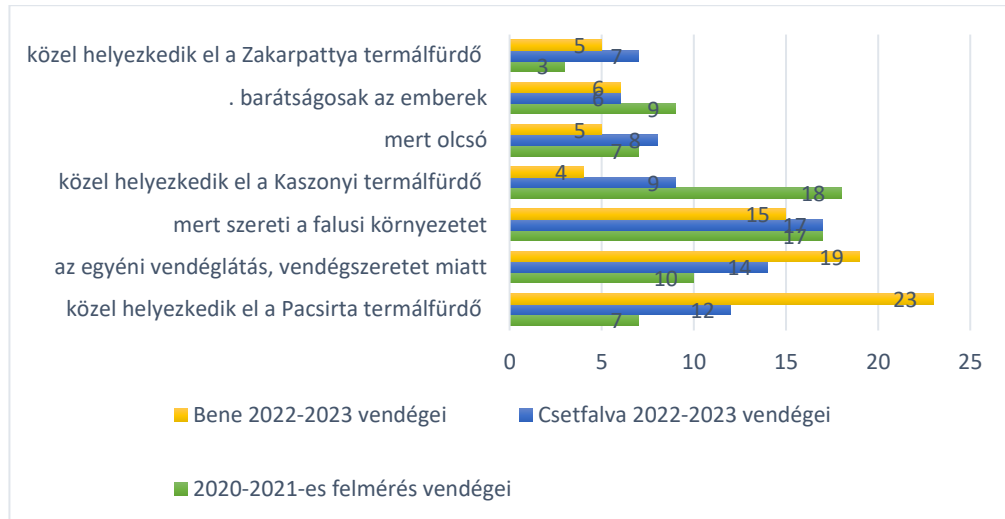
A 2020-2021-es válaszadók 46,3%-a három napot töltött Kárpátalján, 37,3%-a két napot töltött itt, 14,9%-a pedig csak 1 napot. Ezen belül a Csetfalván megszállt vendégek csak 6%-a maradt három napig a településen, míg 58,2%-a két napot töltött, és 34%-a viszont csak egy napot tartózkodott itt. A 2022-2023-as felmérés során a válaszadók legnagyobb része két és három napot töltött Kárpátalján és ebből a felmért településeken legjellemzőbbek az egy vendégéjszakát eltöltő vendégek (Csetfalván 57,5% míg Benében 42,5%).

A felmért időszakokban az adatközlők falusi vendégházakban szállnak meg a településeken és a szállás által nyújtott étkezési szolgáltatást is legtöbb esetben igénybe veszik.

A turistáktól megkérdeztük, hogy miért ezt a szállásfajtát választották. A legtöbb jelölést a korábbi felmérésben a Kaszonyi Termálfürdő közelsége kapta, valamint mert szeretik a falusi

környezetet. Ugyanakkor a második felmérés alkalmával a legtöbben azért döntöttek a falusi szálláshely mellett, mert elmondásuk szerint közel helyezkedik el a Pacsirta termálfürdőhöz, illetve azért, mert szeretik a falusi környezetet és az egyéni vendéglátást, vendégszeretetet (17. ábra).

18. ábra. Miért ezt a szállásfajtát választotta (fő)?

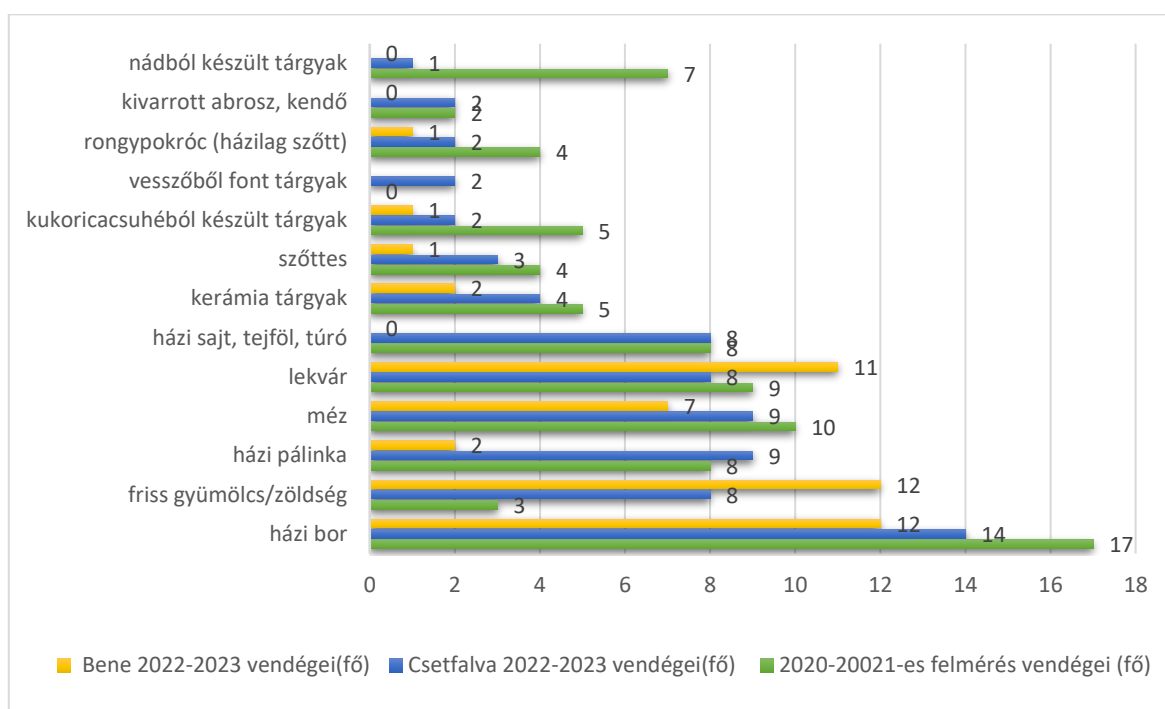

Forrás: saját szerkesztés

6.2.3. A helyi termékek keresleti oldalának bemutatása

A vendégkör felmérésére szolgáló kérdőíveinkben megkérdeztük az adatközlőket, hogy vásároltak-e helyi terméket, míg Kárpátalján tartózkodtak. A válaszadók közül minden felmérési időintervallumban azok a személyek voltak többségben, akik vásároltak a helyi termékekből itt tartózkodásuk során. A 2020-2021-es válaszadók 55,2%-a vásárolt, míg 44,8%-a nem vásárolt választ jelölte meg, azonban akik ezt a lehetőséget jelölték be mégis akadt közöttük olyan, aki a következő kérdésben bejelölt valamiféle terméket. A legtöbben házi bort vásároltak a helyi termékek közül. Ezen kívül többen vásároltak mézet, lekvárt, házi pálinkát, valamint házi túrót és tejfölt. 2022-2023-as felmérésben Csetfalva település vendégeinek 65,0%-a (26 fő), Bene település vendégeinek 60,0%-a (24 fő) vásárolt valamiféle helyi terméket. Ezen felmérés során is többen vásároltak alkoholos italok csoportjába tartozó helyi különlegességeket, de az előző felmérésben, míg a friss gyümölcs és zöldség vásárlása csak kis számban fordult elő, addig a 2022-2023-as év felmérésében nagy számban jelenik meg. Ha egységben nézzük a felméréseket, akkor szembeűnő, hogy a korábban készített felmérésben a helyi kézműves termékeket tekintve, igaz csak kevés számban, de mégis vásároltak a vendégek, ezzel szemben viszont a második felmérés résztvevői közül csak egy-két ember vásárolt a kézműves jellegű tárgyából (20. ábra).

19. ábra. Milyen helyi terméket vásárolt?

Forrás: saját szerkesztés

6.2.4. A települések adottságainak értékelése a vendégkör részéről

A következő kérdéssorozatban megkértük a vendégeket, hogy értékeljék a települések adottságait, ahol a vendégéjszakát töltötték, illetve az általuk igénybe vett szolgáltatásokat. Az értékelést 1-től 4-ig terjedő skálán jelölhették, ahol pedig nem tudtak véleményt nyilvánítani, ott az X betűt kellett bekarikázniuk.

A 2020-2021-es felmérésnek a válaszaiból egyértelműen kitűnik az, hogy a vendégházakat, illetve szolgáltatásaikat a válaszadók többsége kiválóan minősítette. A legtöbb gyenge értékelés a vásárlási lehetőségeket érintette. Az egyéb választási lehetőségekbe többen rossz minőségűnek vélik az internet minőségét, azzal az indokkal, hogy nem tudtak beszélni szeretteikkel. Volt az egyéb kategóriában olyan, aki a kellemes légkört írta be és értékelte kiválóra (3. táblázat).

3. táblázat. A települések adottságainak értékelései

	2020-2021-es felmérésben (Csetfalva) részvevők által	Csetfalva 2022-2023-as felmérésben részvevők által	Bene 2022-2023-as felmérésben részvevők által
1. időjárás (az ott tartózkodása alatt)	jó (28,4%)	közepes (32,4%)	közepes (37,5%)
2. tájkép	kiváló (40,3%)	kiváló (50,0%)	kiváló (52,9%)
3. környezet tisztasága	kiváló (38,8%)	kiváló (47,2%)	jó (52,9%)
4. természeti értékek	kiváló (38,8%)	kiváló (48,6%)	kiváló (57,1%)
5. építészeti értékek (pl. templomok)	kiváló (43,3%)	kiváló (57,0%)	kiváló (59,3%)
6. népművészeti és népi kultúra értékei	kiváló (43,3%)	kiváló (54,2%)	kiváló (61,9%)
7. szórakozási lehetőségek	kiváló (40,3%)	kiváló (57,1%)	kiváló (65,0%)
8. vásárlási lehetőségek	jó (35,8%)	jó (50%)	kiváló (43,8%)
9. elérhető információk	kiváló (35,8%)	jó (42,9%)	kiváló (40,9%)
10. sportolási lehetőségek	nem tudja (26,9%)	jó (35,0%)	kiváló (50,0%)
11. megközelíthetőség	kiváló (40,3%)	jó (44,4%)	jó (57,1)
12. útviszonyok	jó (38,8%)	jó (44,7%)	kiváló (43,8%)
13. közbiztonság	kiváló (46,3%)	kiváló (51,4%)	kiváló (53,1%)
14. vendéglátóhelyek (pl. éttermek stb.) minősége	kiváló (38,8%)	kiváló (55,2%)	kiváló (47,6%)
15. vendéglátóhelyek (pl. éttermek stb.) árszínvonala	kiváló (43,3%)	kiváló (63,3%)	kiváló (43,5%)
16. szolgáltatások minősége	kiváló (55,2%)	kiváló (50,0%)	kiváló (50,0%)
17. a helyi lakosok segítőkészsége	kiváló (64,2%)	kiváló (63,3%)	kiváló (73,9%)

Forrás: saját szerkesztés

A 2022-2023-as felmérés során a válaszadók értékeléseikben bizonyos okok miatt több kérdésben is nagy számban az X lehetőséget jelölték, ami ugye azt jelentette, hogy nem vették igényben, de véleményem szerint viszont ezek többségét igénybe vették akár csak átutazási viszonylatban is. A táblázatban minden válasznál a legnagyobb százalékot kapott értékelést tüntettük fel (3. táblázat).

6.2.5. A vendégek értékelése a vendéglátók által kínált szolgáltatásokról

Felmérésünk egyik fő célkitűzése az volt, hogy megvizsgáljuk a vendégek elégedettségét a falusi vendégházakkal kapcsolatban, valamint, hogy az általuk nyújtott szolgáltatásokkal milyen mértékben vannak megelégedve a településekre érkezők. Ennek kiderítésére a kérdőívünk egyik kérdésében megkértük a vendégeket, hogy értékeljék a falusi turizmus elemeit, illetve a vendégházat egy 1-től 4-ig terjedő skálán, ahol 1=gyengét,

2=közepes, 3=jót és a 4=kiválót jelöli, valamint ha az adott szolgáltatást nem vette igénybe az X válaszlehetőséggel jelölheti.

2020-2021-es felmérésben a falusi vendégházak és szolgáltatásaik értékeléseit teljes mértékben pozitívnak mondhatjuk, mivel az adott kérdésekre a legáltalánosabb válasz a kiváló és a jó értékelés volt. Kiváló értékeléseket kapott: a vendégszeretett, amelyet a válaszadók 58,2%-a kiválónak ítélte, a szálláshely árszínvonala 43,3%(kiváló), vendégház tisztasága 46,3% (kiváló), családias légkör 53,7% (kiváló), az udvar rendezettsége 50,7% (kiváló), a vendéglátó által nyújtott étkezési szolgáltatások 43,3% (kiváló). Jó értékelést általánosságban a vendégek a szoba jellemzőire adtak, mint például: a vendégszoba nagysága 34,3% (jó), a szoba felszereltsége 40,3% (jó), a konyha felszereltsége 34,3% (jó), a fürdőszoba felszereltsége 35,8% (jó) (4. táblázat).

2022-2023-as felmérésben a falusi vendégházak és szolgáltatásaik értékeléseit szintén teljes mértékben pozitívnak mondhatjuk. Csetfalva település vendégházaiban például többségben szintén kiválónak értékelték a szálláshely árszínvonalát (47,5% kiváló), a vendégszoba nagyságát (35,0% kiváló), a fürdőszoba felszereltségét (37,5% kiváló), a vendégház tisztaságát (47,5% kiváló), vendégszeretetet (60,0% kiváló), a családias légkört (60,0% kiváló). Jó értékelést kapott a szálláshely minősége (52,5% jó), a szoba felszereltsége (55,0% jó), az ágy minősége (40,0% jó).

4. táblázat. A csetfalvai falusi vendégházak értékelései

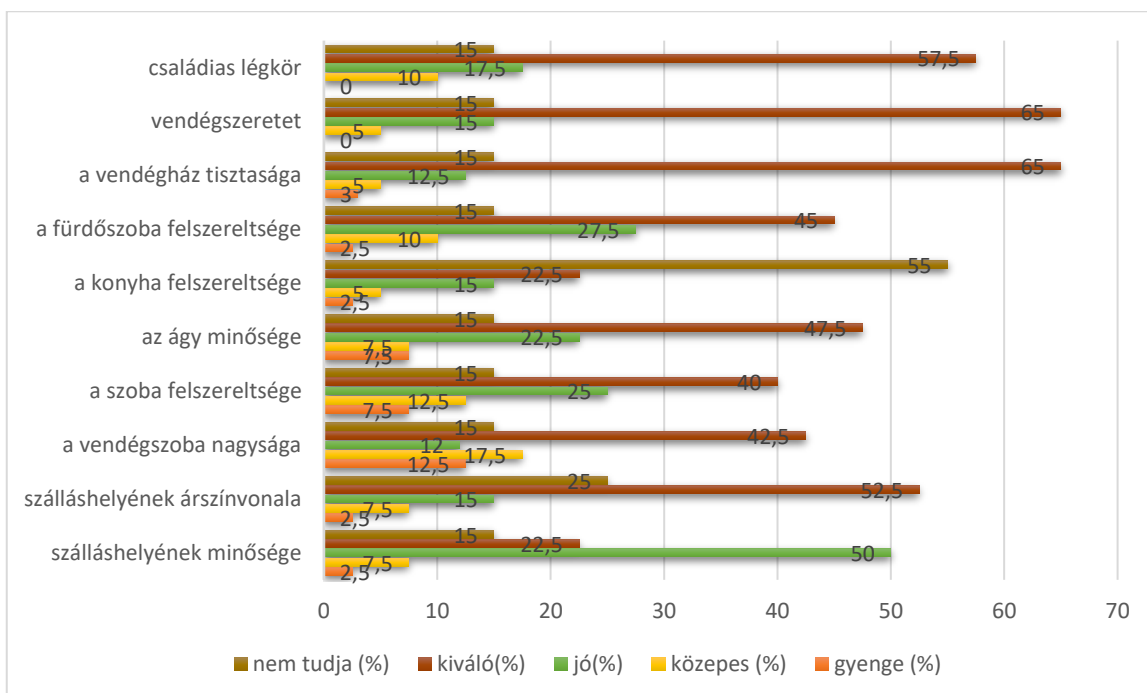
	gyenge(%)	közepes(%)	jó(%)	kiváló(%)	nem tudja(%)
1. szálláshelyének minősége	9,0	11,9	37,3	38,8	3,0
2. szálláshelyének árszínvonala	1,5	14,9	31,3	43,3	9,0
3. a vendégszoba nagysága	10,4	25,4	34,3	28,4	1,5
4. a szoba felszereltsége	9,0	20,9	40,3	26,9	1,5
5. az ágy minősége	7,5	13,4	35,8	41,8	1,5
6. a konyha felszereltsége	7,5	7,5	34,3	31,3	19,4
7. a fürdőszoba felszereltsége	11,9	14,9	35,8	32,8	4,5
8. a vendégház tisztasága	4,5	16,4	32,8	46,3	0
9. vendégszeretett	6,0	20,9	13,4	58,2	1,5
10. családias légkör	7,5	17,9	19,4	53,7	1,5
11. parkolási lehetőség	7,5	11,9	31,3	20,9	28,4
12. az udvar rendezettsége	7,5	16,4	22,4	50,7	3,0
13. programlehetőségek a portán	9,0	14,9	16,4	37,3	22,4

14. kerti sütésre, főzésre való lehetőség	3,0	16,4	17,9	29,9	32,8
15. mezőgazdasági termékek kóstolása	1,5	4,5	13,4	37,3	38,8
16. háziállat simogatás, -gondozás	7,5	14,9	19,4	25,4	32,8
17. a vendéglátó által nyújtott étkezési szolgáltatások	9,0	19,4	14,9	43,3	13,4
18. interneten elérhető információk a vendégházról	20,9	7,5	28,4	20,9	22,4

Forrás: saját szerkesztés

Bene település vendégeinek értékelése a szálláshellyel kapcsolatban rendkívül kiemelkedő. Általánosságban kiváló értékelést kapott a vendégház tisztasága (65,0% kiváló), a vendégszeretet (65,0% kiváló), a családi légkör (57,5% kiváló), a szálláshely árszínvonala (52,5% kiváló), az ágy minősége (47,5% kiváló), a vendégszoba nagysága (42,5% kiváló), a fürdőszoba (45,0% kiváló) és a szoba felszereltsége (40,0% kiváló) (22. ábra). A szálláshely minőség tekintetében többségében (50%) jó értékelést kapott, de a konyha felszereltségére 55% az X válaszlehetőséget jelölte, ami azt jelenti, hogy többségük nem vette igénybe (22. ábra).

20. ábra. A benei falusi vendégházak értékelései

Forrás: saját szerkesztés

A vendégek véleménye a szálláshelyen található program lehetőségekkel kapcsolatban, nagymértékben hiányos, ami azt jelenti, hogy vagy nem vették igénybe az adott szolgáltatásokat vagy egyszerűen csak nem tudja, hogyan értékelje. Ami mégiscsak kitűnik az értékelésekből az a vendéglátó által nyújtott étkezési szolgáltatások, amelyet mindkét településen a legtöbb vendég kiválóra értékelte (Csetfalva vendégeinek 45,5%-a, Benében vendégeinek 52,5%-a) (5. táblázat).

5. táblázat. A falusi vendégházak szolgáltatásainak értékelései

	Csetfalva vendégeinek értékelése	Bene vendégeinek értékelése
parkolási lehetőség	45,0%(nem tudja)	50,0%(nem tudja)
az udvar rendezettsége	57,5%(kiváló)	47,5%(kiváló)
programlehetőségek a portán	50,0%(nem tudja)	57,5%(nem tudja)
kerti sütésre, főzésre való lehetőség	47,0%(nem tudja) 37,5%(kiváló)	67,5%(nem tudja)
mezőgazdasági termékek kóstolása	55,0%(kiváló)	47,5%(nem tudja)
háziállat simogatás, -gondozás	52,0%(nem tudja)	62,5%(nem tudja)
a vendéglátó által nyújtott étkezési szolgáltatások	45,0%(kiváló)	52,5%(kiváló)
interneten elérhető információk a vendégházról	32,5%(nem tudja) 35,0%(kiváló)	30,0%(nem tudja)

Forrás: saját szerkesztés

A 2020-2021-ben kitöltött kérdőív által megkérdezettek 90,0%-a vissza szeretne még térni Kárpátaljára, ami nagyon biztató visszajelzés. 80,4%-a vissza szeretne térni a településre (Csetfalvára) és ebből 79,5%-a pedig a falusi szálláshelyére is visszatérne. Ami a falusi szálláshelyek szolgáltatását illeti, a válaszadók 91,0%-a ajánlani fogja rokonoknak, barátoknak és ismerősöknek.

A 2022-2023-ban Csetfalvára érkező vendégek kicsit nagyobb arányban, 95,0%-ban szeretnének vissza látogatni még Kárpátaljára, mint a 2020-2021-es felmérésben szereplő adatközlők. Viszont a többi szempontból csökkenés figyelhető meg: 72,5%-a térne vissza Csetfalvára, illetve 70,0%-a a vendégházba is.

A 2022-2023-ban Bene településre érkező vendégek, akik részt vettek a felmérésben 82,5%-a vissza szeretne látogatni még Kárpátaljára, 67,5%-a Benébe, illetve 65,0%-a a vendégházba is visszatérne. A válaszadók 85%-a ajánlani fogja rokonainak, barátainak és ismerőseinek a falusi szálláshelyet. Ezek az arányok alacsonyabb értéket mutatnak, mint az előzőekben bemutatott csetfalvai vendégek értékelései.

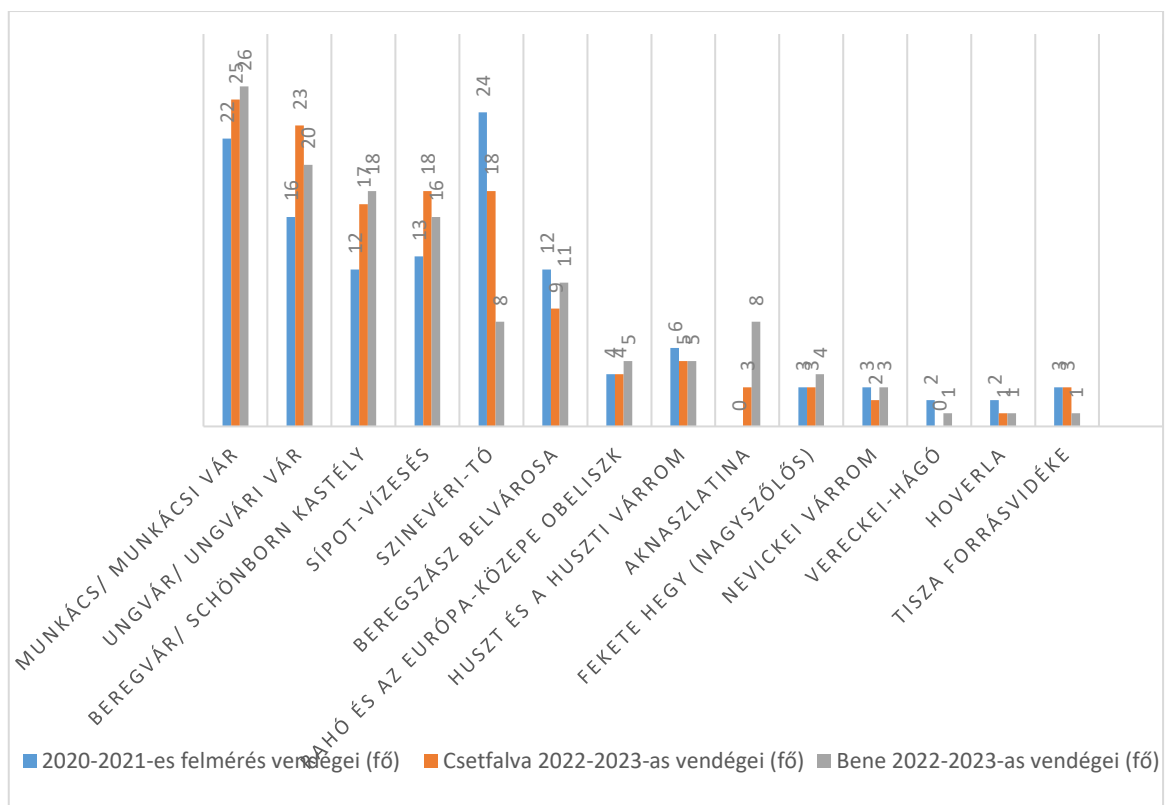
6.2.6. Idegenforgalmi látnivalók a felmérés tekintetében

A felmérések során megszerettük volna vizsgálni, hogy melyek azok az idegenforgalmi látnivalók, amelyeket a legtöbb turista felkeres kárpátaljai látogatása során. Mivel mind a két felmérési időszakban csak ukrán vendégek érkeztek és csak ők töltötték ki a felmérésre szolgáló kérdőívet, így lehet úgy is tekinteni általánosságban az adatokra, mint ukrán csoportok utazási szokásai Kárpátalján töltött idejük alatt.

A 2020-2021-es felmérés vendégei körében a legtöbben kárpátaljai tartózkodásuk során a Szinevéri-tóhoz látogattak el. Ha az összképet nézzük, arra lehetünk figyelmesek, hogy a legtöbbször látogatott helyek inkább az épített örökségek. A legelső helyet a Munkácsi vár képviseli, valamint az Ungvári vár (21. ábra).

A 2022-2023-as felmérésben a vendégek többsége a Munkácsi vár és Munkács városát látogatták meg a legnagyobb számban, de nem sokkal marad le tőle az Ungvári vár és Ungvár városa sem. Annak ellenére, hogy Benéhez és Csetfalvához, ahol a megkérdezett turisták vendégéjszakájukat töltötték, a legközelebb eső város Beregszász, az adatközlők igen alacsony számban keresték fel azt. Természeti látnivalók tekintetében legtöbben a Szinevéri-tavat és a Sípót vízesést látogatták meg (21. ábra).

21. ábra. Milyen idegenforgalmi látnivalót tekintett meg?

Forrás: saját szerkesztés

Összeségében elmondhatjuk, hogy a legtöbb turistát vonzó idegenforgalmi látnivaló a felmérés szerint az épített örökségek, és megfigyelhető, hogy a turisták legfőbbje autóbuszos csillagtúrák vagy körutazások formájában tekintik meg a látnivalókat.

6.3. A Covid-19 világjárvány és a háborús helyzet hatásai a vizsgált települések falusi turizmusára

A helyi termékek felmérésére szolgáló kérdőívben rákérdeztünk arra, hogy milyen hatással van az előállításra és értékesítésre a Covid-19 világjárvány és a jelenlegi háborús helyzet. Elmondásuk szerint nagymértékben befolyásoló tényező, de nem a termék előállítása szempontjából, hanem inkább az értékesítési folyamatra bír nagymértékű negatív hatást.

A vendégkör felmérésében fontosnak tartottuk megkérdezni az ide érkezőktől, hogy milyen mértékben volt hatással a Covid-19 járvány a szálláshelyválasztásban, ahol egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett válaszolniuk. 2020-2021-es felmérés résztvevőiről általánoságban kevésbé volt befolyásoló utazásuk döntésében, valamint a 2022-2023-as felmérés résztvevői is eképpen adták meg kérdésünkre válaszukat. Mindezek mellett, mégis ha a két felmérési adatokat egységesen nézzük az adatközlők biztonságosabbnak ítélik a falusi szállást, mint más szállástípust.

A jelenlegi háborús helyzet az ide érkezőket a 2022-2023-as felmérés alapján kis mértékben befolyásolták.

KÖVETKEZTETÉS

Munkámban nagy hangsúlyt fektettem a falusi turizmusra, ugyanis mindkét kutatási célterületen nagymértékben kihatással van úgy a kínálati, mint a keresleti oldalakra. Bene és Csetfalva településekről elmondhatjuk, hogy a falusi turizmusnak nem csak a vendégfogadók a közvetlen érintettjai, hanem a helyi termékek készítői is, ugyanis a településekre érkező turisták körében elterjedt a helyi termékek vásárlása is.

Csetfalva és Bene település vendégfogadói és vendégházaik teljes mértékben alkalmasak a vendégfogadásra, valamint a települések is teljesen alkalmasak a falusi turizmusra, hiszen a felmérésből kiderült, hogy nagymértékben motiválja az ide érkező turistákat a falusi környezet, a természet közelsége, az egyéni vendéglátás és vendégszeretet. Ezen kívül a két település kedvező helyzetben van abból a szempontból, hogy közel helyezkednek el több termálvízzel rendelkező komplexumhoz is, így a gyógyüdülésre vágyó vendégek számára is kedvező és olcsó szálláslehetőséget biztosít a falusi turizmus.

Elmondható, hogy a helyi termékek előállítására kismértékben elterjedt tevékenység Csetfalván, viszont Benében valamivel nagyobb mértékben foglalkoznak vele, viszont mind a két településen az elkövetkező években növekvő tendenciát mutathat majd a termelés és előállítás is egyaránt. Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy a széles termékpaletta mellett szükséges a megfelelő partneri viszonyok és a különböző turisztikai hálózatokban való kapcsolatok kiépítése, annak érdekében, hogy az adott termékek rátaláljanak a megfelelő értékesítési piacra. A felmérés eredményei alapján elmondhatjuk, hogy a termelőknek nagy szükségük lenne termékeik népszerűsítésének, illetve eladásának fokozására céljából különböző pályázatokra és támogatásokra. A válaszadók között viszont többen is úgy gondolják, hogy ez a termelők, gazdák vállalkozók feladata, amely az összefogással érhető el.

A Covid-19 világjárvány és a háborús helyzet negatív hatással volt mind a keresleti és mind a kínálati oldalra egyaránt. A helyi termelőket leginkább a termékek értékesítésében nehezíti meg, míg a vendégfogadókat abban, hogy a vendégek kisebb számban érkeznek vidékünkre, de a helyi emberek csak pozitívan tekintenek a jövőre nézve és nem hagyják abba eddigi tevékenységeiket.

Összességében elmondhatjuk, hogy a vizsgált településeken mind a keresleti és kínálati oldal teljes mértékben kielégítik egymást, ugyan nem teljes mértékben függenek egymástól mégiscsak kedvező hatással vannak egymásra.

ÖSSZEGZÉS

A szakdolgozatom kivitelezése során kérdőívek segítségével mértük fel Csetfalva és Bene vendégköreinek jellemzőit, hogy az ide érkezők, hogyan értékelik a település vendégházait, a nyújtott szolgáltatásokat, és hogy milyen utazási szokásaik vannak, illetve a két település kézműves helyi termékeit és turisztikai hasznosításukat.

A két felmérésben, amely a vendégkör felmérésére szolgált, 2020 és 2023- as időintervallumban készült melyet kérdőíves felméréssel mértünk fel, a legtöbb adatközlő általánosságban felsőfokú végzettséggel rendelkező, szellemi munkát végző és többnyire nő volt. A 40-49 éves korosztály a döntő életkor. Az elemzés során főleg szervezeten érkeztek Kárpátaljára. Legfőképpen utazási irodától, illetve internetről értesültek az itteni szolgáltatásokról. A legjellemzőbb az itt töltött idő átlagosan két nap, de vannak olyanok, akik több napot is maradnak.

A települések vendégei motiváció szempontjából a legtöbben a gyógyüdülést vagy gyógykezelést, valamint rokonok, barátok meglátogatását választották. A falusi szálláshelyet legtöbben azért választják Csetfalván és Benében, mert szeretik a falusi környezetet, de sok esetben azért választják, mert közel helyezkednek el az általuk meglátogatott termálfürdőkhöz.

A csodálatos természeti környezet, az épített örökség és színes kulturális adottságok miatt Kárpátalja kiemelkedő turisztikai célterületnek tekinthető, valamint rengetek turisztikai lehetőséggel rendelkezik. Az ide érkező vendégek elsősorban vidéki szállást vesznek igénybe, és itt többségük étkezési ellátást kér a szállás mellé. A vendégek értékelése alapján teljes mértékben meg vannak elégedve a falusi vendégházak által nyújtott szolgáltatásokkal. A településsel kapcsolatban a leggyengébb értékelést az időjárás kapta, amelyre a falusi szállásadóknak viszont nincs ráhatásuk, de a vásárlási lehetőségek gyengése is jellemző a kérdőívek alapján.

A turistákra jellemző, hogy napközben egynapos kirándulásra mennek, csillagtúraszerűen, egynapos utazásokat tesznek, és csak az estét töltik a szálláshelyen, a vendéglátó családoknál. A turistákat leginkább Kárpátalja történelmi emlékhelyei, a természeti látnivalók és az épített örökségek érdeklik.

A helyi kézműves termékek és ezek turisztikai hasznosításának a felmérésére szolgáló kérdőív 45 kérdésből állt, melyet Csetfalván 22 személy, míg Benében 31 személy töltötte ki. Az adatközlők többsége Csetfalván férfi volt ezzel szemben Benében nő, az 50-59 éves korosztály a döntő életkor, legtöbbször középiskolai, gimnáziumi, líceumi végzettséggel rendelkezik. Az adatközlők nagy százaléka mind két településen foglalkozik turisztikai

tevékenységgel is a helyi termékek előállítására és értékesítésére. A termelők döntő többsége gyümölcs, illetve zöldség termesztéssel foglalkozik, továbbá kiemelkedő mennyiségű termelő foglalkozik pálinka és bor készítésével, elmondásaik szerint a termelésük legfőképpen idényjellegűek.

A termékeket a termelők a fogyasztók számára a legtöbb esetben a piacon teszik elérhetővé, de termelői piacokon is hozzá lehet jutni a készítményekhez. Ezen kívül háztól vagy a gazdaságból, egyes esetekben pedig a falusi szálláshelyeken, vásárokon és fesztiválokon történő értékesítéssel is foglalkoznak a termelők. Az értékesítési piac földrajzi szempontból igen korlátozott, mivel a termelők többsége inkább a megyén belül, de még inkább a lakókörnyezetén belül értékesíti termékeit, amelyeket főleg a saját Facebook-oldalán hirdet.

Az orosz-ukrán háború végét követően a jövőre való tekintettel figyelmet kell majd fordítani a települések további turisztikai fejlesztésére, hogy minél hamarabb visszatérhessenek a külföldi turisták is a területre. A szálláshelyek minőségi fejlesztése mellett hangsúlyt kell fektetni a falusi vendégházak nyújtotta szolgáltatások kínálatának növelésére, amelyben kiemelkedő helyet foglalhat el a helyi termékek előállítása, kóstoltatása és értékesítése is.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

1. Berghauer S. 2012A: A turizmus, mint kitörési pont Kárpátalján (PhD értekezés). Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
2. Berghauer S. 2012 B: Kárpátalja turizmusa. Főiskolai jegyzet, Beregszász.
3. Berghauer S. – Fodor Gy. 2018: Az örökségturizmus helye és jelentősége Kárpátalja idegenforgalmában. In: Espán M. – Molnár E. (szerk.) Kárpátalja Kollégium. Antológia kiadó. Lakitelek
4. Berghauer S.-Sass E. 2019: Kárpátalja magyarlakta területeinek turisztikai helyzetfelmérése. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 66.
5. Berghauer S. – Sass E. – Tarpai J. – Tóth A. 2020: A Helyi Termékekben Rejlő Turisztikai Erőforrások Kárpátalján *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, v. évfolyam 3. szám, Orfű-Pécs, pp. 57-73.
6. Bodnár L. 2005: Az idegenforgalom hazai és nemzetközi vonatkozásai Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, p. 382.
7. Buday-Sántha A. 2001: Agrárpolitikai-Vidékpolitika. A magyar agrárgazdaság és az Európai Unió, Budapest-Pécs, pp. 193-197
8. Egán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ (<https://www.egannede.com>)
9. Falusi Turizmus Országos Szövetség (<https://falusiturizmus.eu/>)
10. Horváth L. 2001: A benei református gyülekezet története. Hatodik Síp Alapítvány-Mandátum Kiadó, Budapest-Beregszász
11. Izsák T. 2007: A beregszászi járás természetföldrajza. Poli Print Kft. Beregszász
12. Kiss K. 2001: Falusi turizmus - eltérő értelmezések, eltérő piaci lehetőségek? In: Turizmus Bulletin évf. 2001/1. szám, pp. 37-45.
13. Kovács D. (szerk.) 2000: „Falusi és vidéki turizmus” értelmezések a nemzetközi szakirodalomban, A Falu. XV. évf. 2000/1. szám. pp. 49-59.
14. Kovács Sárkány H. – Kovács V. 2015: A regionalitás, az eredetvédelem és a helyi termékek In: Ricz András – Takács Zoltán (szerk.) A régió TÍZpróbája. Regionális Tudományi Társaság, Szabadka
15. Dr. Kóródi M. 2016: Turizmus-Vendéglátás Tanszék, Gazdálkodási Kar, Pallasz Athéné Egyetem, Magyarország
16. Könyves E.- Szabó B.- Tikász Ildikó E. 2009: A falusi turizmus helyzete és gazdasági kérdései. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, 255p.

17. Lehoczky T. 1996, Bereg vármegye, Hatodik Síp Alapítvány-Mandátum. Kiadói kartonált papírkötés.
18. Lontai-Sz. Zs. – Oláh N. – Tóth N. M. – Gönczy S. 2020, Keresletelemzés A Magyarországról A Kárpátaljai Beregvidékre érkező turisták körében, Társadalomföldrajzi folyamatok Kelet-Közép-Európában: problémák, tendenciák, irányzatok Nemzetközi földrajzi konferencia, Beregszász
19. Mónus Gy.- Szerényi F. 1993: Bene- Bena község múltja és jelene. Beregszász
20. Sass E. 2012: A kárpátaljai Bereg-vidék falusi turizmusának jellemzése egy empirikus kutatás alapján, In: Berghauer S., Dnyisztrjanszkij M., Fodor Gy., Gönczy S., Izsák T., Molnár J., Molnár D I. (szerk.): Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép-Európájában Nemzetközi Földrajzi Konferencia, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, PoliPrint Kft., Beregszász. pp. 261-271.
21. Sass E. 2018: A felvidéki és kárpátaljai falusi turizmus összehasonlító jellemzése. Metszetek, Társadalomtudományi folyóirat.
22. Sass E. 2019: A kárpátaljai Beregvidék falusi turizmusának helyzete és fejlődési lehetőségei. (PhD-értekezés), Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
23. Sass E. - Berghauer S. 2020: Helyzetkép az Egán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Program turizmusra gyakorolt hatásairól Nemzetközi földrajzi konferencia, tanulmánykötet, 2. kötet, „RIK-U” Kft. Ungvár, pp. 575-584.
24. Szakál Z. – Somogyi K. 2016: Tokaj-Hegyalja Piac, mint a helyi termékek bemutatását célzó turisztikai különlegesség. Marketingkaleidoszkóp 2016, Miskolci Egyetem Marketing és Turizmus Intézet konferenciakiadványa
25. Szilágyi Zs. – Sass E. – Gönczy S. 2006: Kárpátalja, mint turisztikai desztináció; Magyarországi turisták körében végzett imázs és elégedettségvizsgálat,
26. Szomi E. (szerk.) 2016: Helyi termék kézikönyv Nemzeti Agrárkamara Budapest Csongrád Megyei Agrár Információs, Szolgáltató és Oktatásszervező Nonprofit Közhasznú Kft. Szeged 76 p
27. Tarpai J. 2013: Antermészeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre. (PhD-értekezés) Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
28. Thaler T.- Zsidi V. 2007: Kárpátalja és Észak-Partium, Barangolás a fatornyos templomok hazájába, Anno Kiadó, Debrecen

29. Turányi N. 2021: A kézműves helyi termékek felmérése és turisztikai hasznosítása Bene településén (évfolyammunka), II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszék, Beregszász

Egyéb forrás:

Csetfalvai Polgármesteri Hivatal, 2021

www.google.com

<http://geomap.land.kiev.ua/soil.htmlwin1>(2020).

<https://www.kmtt.org/>(2021)

<https://eganede.com/> (2023)

MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. számú melléklet: A falusi turizmus vendégkörének felmérése Csetfalva és Bene településeken

Код: □□□□□

Місце дослідження (назва населеного пункту): .....

Дата проведення інтерв'ю: 202 . . . . . місяць . . . . . день

Анкета для опитування туристів

Це дослідження провела студентка Закарпатського Угорського інституту імені Ференці Ракоці II, Боротей Моніка, яка використовує отримані дані для своєї дипломної роботи, на тему « Сільський туризм».

Відповідь добровільна!

1. Звідки ви?

1. З України, яка область, яке поселення? .....
2. Із закордону, яка країна? .....

2. Чи відвідували ви раніше Закарпаття?

1. так, це .....раз
2. ні

3. Що змотивувало вас приїхати в Закарпаття? (Можливо декілька відповідей!)

1. перебування на курорті, лікування	6. відвідування фестивалю чи іншого заходу
2. пізнання сільського життя	7. пізнання невідомого народу, культури
3. близькість до природи	8. відпочинок
4. екскурсія	9. відвідування родичів та друзів
5. відкриття невідомого ландшафту	10. місцева (угорська) гастрономія (їжа та напої)
	11. оглядова екскурсія
	12. щось інше: .....

4. Наскільки вплинув COVID-19 на ваш вибір поїхати ?Оцініть від 1-го до 5-ти , де 1- це взагалі не мало для вас ніякого значення, а 5- повною мірою вплинуло на рішення. Обведіть відповідну цифру.

1   2   3   4   5

5. Наскільки вплинула війна на ваш вибір поїхати ?Оцініть від 1-го до 5-ти , де 1- це взагалі не мало для вас ніякого значення, а 5- повною мірою вплинуло на рішення. Обведіть відповідну цифру.

1   2   3   4   5

6. З ким ви приїхали?

1. сам/сама	4. з групою
2. з друзями	5. з сім'єю
3. з чоловіком/ дружиною	6. щось інше: .....

7. Яким транспортом приїхали?

1. машина	3. автобус
2. потяг	4. щось інше: .....

8. За якою інформацією ви вирішили , що поїдете саме в Закарпаття?

1. інтернет	4. родичі/друзі
2. турагенство	5. колеги
3. попередній досвід	6. щось інше: .....

9. Хто організував подорож?

1. ви самі	3. турагенство
2. родичі/друзі	4. щось інше: .....

10. Скільки днів ви проведете на Закарпатті? _____ днів

З цього скільки днів ви проведете в Четфолві/Бене? _____ днів

11. Яке житло ви обрали під час перебування в Закарпатті? . (Можливо декілька відповідей)

1. сільський гостьовий будинок	4. апартаменти
2. готель	5. щось інше: .....
3. пансіон	

12. Звідки ви дізналися про можливість поселення в селі Четфолво/Бене?

1. відразу на місці	4. з минулого досвіду
2. турагенство	5. від друзів
3. з інтернету	6. щось інше: .....

13. Чому ви обрали саме цей тип це поселення? (Обведіть 3 чинники, як вплинули на ваш вибір)

1. тому що дешево	4. близько знаходиться озеро Дейда
2. знаходиться близько до термальних вод Косино	5. дружелюбні люди
3. тому що любите сільське середовище тому що любите родинну обстановку	6. Через гостинність, через смачну домашню їжу
	7. близько знаходяться термальні води Закарпаття (Берегово)

8. близько знаходяться термальні води “Жайворонок» (Берегово) щось інше: .....

14. Під час перебування де ви харчувалися?

1. у гостинному домі
 2. у ближньому ресторані
 3. у ресторані, який знаходиться в іншому населеному пункті
 4. сам забезпечив себе їжею
 щось інше:

15. Оцініть зручність та послуги села Четфолво/Бене, якими ви користувалися! (1=погані, 2=середні, 3=добрі, 4=відмінні, х=не знаєте/ви ними не користувались) (Обкругліть ваш вибір)

1. погодні умови (під час вашого знаходження там)	1	2	3	4	X
2. краєвид	1	2	3	4	X
3. чистота навколишнього середовища	1	2	3	4	X
4. природні цінності	1	2	3	4	X
5. архітектурні цінності (нпр:церкви)	1	2	3	4	X
6. цінності народного мистецтва та народної культури	1	2	3	4	X
7. розваги	1	2	3	4	X
8. торгові можливості	1	2	3	4	X
9. доступні інформації	1	2	3	4	X
10. спортивні можливості	1	2	3	4	X
11. доступність	1	2	3	4	X
12. дорожні умови	1	2	3	4	X
13. громадська безпека	1	2	3	4	X
14. гостинні заклади (нпр: ресторани тд.) якість	1	2	3	4	X
15. гостинні заклади (нпр: ресторани тд.) ціни	1	2	3	4	X
16. якість послуг	1	2	3	4	X
17. послужливість місцевих жителів	1	2	3	4	X
18. щось інше:	1	2	3	4	X

16. Чи купували ви продукти місцевого виробництва? 1. так 2. ні (Якщо ні, то перейдіть до пункту!)

17. Які продукти ви купували? (Можливо декілька відповідей!)

1. ганчіркова ковдра (домашнє ткане)	8. свіжі фрукти та овочі
2. тканинна ковдра	9. варення
3. зшита скатертина, рушники	10. мед
4. керамічні предмети	11. домашній коньяк
5. предмети, виготовлені з лушпиння кукурудзи	12. домашня водка
6. предмети з очерету	13. домашній сир, сметана
7. об'єкти, заточені комою	14. щось інше: .....

18. Які визначні місця Закарпаття ви відвідали/відвідаєте? (Можливо декілька відповідей!)

1. Мукачево та Мукачівський замок	8. Солотвино
2. Ужгород та Ужгородський замок	9. Перевал Вереккей
3. Хуст та руїни замку Хуст	10. водоспад Шепіт
4. Руїни замку Невіцке	11. Озеро Сіневир
5. Берегвар / замок Шенборн	12. Говерла
6. Центр міста Берегово	13. Чорна гора (Виноградів)
7. Рахів і центр Європи - обеліск	14. регіон Тиси
8. Полена	15. щось інше:.....

19. Оцініть елементи сільського туризму, гостьовий будинок? (1=погане, 2=середнє, 3=добре, 4=відмінне, х= не знаєте/ви ними не користувались).

1. якість розміщення	___	___
2. рівень цін на проживання	___	14. можливість садової випічки та приготування їжі
3. розмір кімнати для гостей	___	15. дегустація сільськогосподарської продукції ___
4. обладнання приміщення	___	16. догляд за домашніми тваринами
5. якість ліжка	___	17. послуги громадського харчування, що надаються господарем ___
6. кухонне обладнання	___	18. інформація про гостинний дім, доступна в Інтернеті
7. сантехніка	___	
8. чистота гостьового будинку	___	
9. гостинність	___	
10. сімейна атмосфера	___	
11. місце для паркування	___	
12. впорядкованість двору	___	
13. обслуговування вахти	___	

20. Чи вплинула нинішня епідемічна та воєнна ситуація на ваше рішення користуватись сільським житлом під час перебування на Закарпатті?

1. так 2. ні

21. Чи вважаєте Ви сільське житло більш безпечним, ніж інші типи житла?

1. так 2.ні

22. Чи повернетеся ви ще на Закарпаття?

1. так 2. ні

23. Чи повернетеся ви в цей населений пункт?

1. так 2. ні

24. Чи повернетеся ви в цей гостинний дім

1. так 2. ні

25. Чи будете ви рекомендувати послуги сільського туризму іншим (родичам, друзям, знайомим)?

1. так 2. ні

Дані опитуваного:

Стать: Жінка Чоловік

Вік: 20-29 років 30-39 років 40-49 років 50-59 років більше 60-ти

Освіта: початкова школа загальноосвітня школа, гімназія
професійна школа технікум, коледж інститут, університет

Ступінь: студент підприємець фізичний працівник
інтелектуальний працівник пенсіонер безробітний

Сімейний стан: 1. одружений(а) 2. не одружений(а) 3. розлучений 4.
вдова(вдівець)

5. маєте співмешканця

Місячні дохід: нижче середнього середній вищий за середній

Дякуємо за вашу цінну допомогу!

Kérdőív a helyi termékek előállítói számára

Kedves Kitöltő!

Baraté Mónika vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Turizmus szakos hallgatója. Munkámban a kézműves helyi termékek felméréssel és turisztikai hasznosításával foglalkozok Csetfalva településén.

Kérjük, válaszával segítse kutatómunkánkat!

Általános adatok

1. Neme
  - Férfi
  - Nő
2. Életkora
  - 18 - 29 év
  - 30 - 39 év
  - 40 - 49 év
  - 50 - 59 év
  - 60 - 69 év
  - 70 év felett
3. Legmagasabb iskolai végzettsége
  - Általános iskola
  - Szakmunkásképző
  - Középiskola, gimnázium, líceum
  - Technikum, koledzs
  - Főiskola, egyetem
  - Egyéb: _____
4. Rendelkezik-e idegenforgalmi szakirányú végzettséggel?
  - Igen
  - Nem
5. Ha rendelkezik, akkor kérem, pontosan nevezze meg a szakirányú végzettségét
_____
6. Rendelkezik-e mezőgazdasági szakirányú végzettséggel?
  - Igen
  - Nem

7. Ha rendelkezik, akkor kérem, pontosan nevezze meg a szakirányú végzettségét

---

8. Tevékenységének/vállalkozásának helye (járás, régi járásbeosztás szerint)

- Beregszászi járás és Beregszász
- Ilosvai járás
- Huszti járás és Huszt
- Nagybereznai járás
- Nagyszőlősi járás
- Munkácsi járás és Munkács
- Ökörmezői járás
- Perecsenyi járás
- Rahói járás
- Szolyvai járás
- Técső járás
- Ungvári járás és Ungvár
- Volóci járás

9. Tevékenységének/vállalkozásának helye (település)

---

10. Melyik évtől foglalkozik helyi termékek előállításával?

---

11. Foglalkozik turisztikai tevékenységgel?

- Igen
- Nem

12. Ön o magánszemély

- őstermelő
- egyéni vállalkozó
- magánvállalkozó

- civil szervezet képviselője/tagja
- Egyéb: _____

13. Ön, vagy vállalkozása helyi terméke(i):

• zöldség	• sajt	• olaj
• gyümölcs	• tej	• bor
• olajos magvak (dió, mandula, mogyoró)	• egyéb tejtermék	• pálinka
• aszalvány	• tojás o pékáru	• mélyhűtött termék
• befőtt	• csirke-, pulykahús	• kézműves termék (hímzés, fafaragás, bőrtermékek, stb.)
• savanyúság	• marhahús	• kozmetikai termék
• szörpök	• sertéshús	(szappan, fürdőolajok, stb.)
• gyümölcslé	• hal	• Egyéb: _____
• lekvár	• füstölt húskészítmény (szalonna, szalámi, sonka, stb.)	_____
• méz	• egyéb húskészítmény	_____
• zöldségkrém, chutney, lecsó, stb.	• liszt	_____
• gyógynövény	• száraztészta	
• tea	• zsír	
• fűszer		

14. Milyen eszközöket használ termékei ismertebbé tételéhez? (több válasz lehetséges)

• saját honlap	• védjegy, márkajel használatával
• más vállalkozás/szervezet honlapja	• saját – egyértelműsítő – logó, szlogen
• saját Facebook profil	• szórólap
• más vállalkozás/szervezet Facebook profilja	• helyi/térségi nyomtatott sajtó
• Twitter	• helyi/térségi rádió
• Instagram	• helyi/térségi televízió
• helyi termék adatbázisban való szerepléssel	• Egyéb:

15. Igénybe vesz-e valamilyen partneri segítséget termékei népszerűsítésre?
- nem
  - alkalmanként
  - rendszeresen
  - speciális szervezet tagja (következő kérdés)
16. Kérem, nevezze meg azt a speciális szervezetet, amelynek tagja
-

17. Termelő és/vagy értékesítő tevékenységéhez partneri viszonyban áll-e más termelőkkel, szolgáltatókkal? (több válasz lehetséges)

- nem
- helyiekkel a szomszédos településről a térségi
- önkormányzatokkal a civil szervezetekkel
- helyi vállalkozásokkal/vállalkozókkal
- vendéglátóegységekkel
- szálláshely üzemeltetőkkel

18. Termelése, termék-előállítása:

- folyamatos
- idényjellegű
- bizonyos termékeknél folyamatos, másoknál idényjellegű

19. Mely piacot tartja saját célcsoportjának? (több válasz lehetséges)

- helyi szintű
- környező településekre is kiterjedő
- járási
- megyei
- régiós
- országos
- nemzetközi

20. Milyen volumenű a termelése? (Hrivnyában/mennyiségben) éves szinten

---

21. Hol érhetőek el termékei a fogyasztók számára? (több válasz lehetséges)

- piacon
- termelői piacon
- termelői mintaboltban
- háztól a gazdaságból történő értékesítés útján
- fogyasztóhoz kiszállítva
- webáruházban
- vásárokon, fesztiválokon és egyéb turisztikai rendezvényeken
- turisztikai irodákban
- szálláshelyeken
- éttermekben
- borospincékben
- ajándékboltban
- falusi vendégasztal keretében
- közétkeztetésben
- közösségileg támogatott mezőgazdaság révén
- bevásárló körben
- „Szedd magad!” akcióban
- Egyéb

22. Biztosítja-e potenciális fogyasztói számára az alábbi szolgáltatásokat? (1=igen, indul, biztosítom/ 2=rövidtávon tervezem/ 3=hosszú távon tervezem/ 4=nem is tervezem

Házhoz szállítás	1	2	3	4
webáruház	1	2	3	4
Kóstolási lehetőség	1	2	3	4
Előrendelés	1	2	3	4
Bankkártyás fizetés	1	2	3	4
nyilv.termékértékelés	1	2	3	4

23. A fogyasztói visszajelzések a termékről jelenleg milyen módon érkeznek Önhöz? (több válasz lehetséges)

- személyesen
- e-mailben
- postai levélben
- nyilvános értékelésként
- időszakos elégedettségi felmérésekből

24. A fogyasztói visszajelzések tapasztalatai a termék vagy a termékportfólió kialakítását befolyásolják-e?

- minden esetben figyelembe veszem azokat
- mindig ez az iránymutató, de nem (csak) ez határozza meg a gazdálkodásomat
- az azonos visszajelzéseken elgondolkodom
- nem volt még példa rá, hogy figyelembe vettem a visszajelzéseket
- nem kapok visszajelzéseket

25. Amennyiben a fogyasztói visszajelzések alapján változtatott már gazdálkodásán, sorolja fel, milyen területeket érintettek azok! (pl. webáruház nyitása, rendezvény szervezése, stb.)

26. Tervezi-e a következő öt évben tevékenysége bővítését?

kapacitás növelése	nem	talán	igen
termékskála bővítés	nem	talán	igen
új szolgáltatás bevezetése	nem	talán	igen
minőség bizt. Fejlesztés	nem	talán	igen

beruházás	nem	talán	igen
-----------	-----	-------	------

27. Részt venne-e a helyi termékek és szolgáltatások iránti igény növelése céljából turisztikai hálózatokban?

	nem tervezem	előnyösnek tekintem	már részt veszek
tur. szervezetekben			
tematikus utakban			
tur. egyesületekben			

28. Egy (esetlegesen létrejövő) turisztikai hálózatban együtt tudnék működni a termékeim értékesítésének lehetőségével turisztikai irodákban, éttermekben, szálláshelyeken?

1   2   3   4   5

Egyáltalán nem Biztosan

29. Egy (esetlegesen létrejövő) turisztikai hálózatban együtt tudnék működni a termékeim– turisták számára ajándékként is jól eladható – egyedi csomagolásával?

1   2   3   4   5

Egyáltalán nem Biztosan

30. Egy (esetlegesen létrejövő) turisztikai hálózatban együtt tudnék működni a helyi termékek kóstolójával?

1   2   3   4   5

Egyáltalán nem Biztosan

31. Egy (esetlegesen létrejövő) turisztikai hálózatban együtt tudnék működni a helyi termékekről szóló előadással, bemutatóval?

1   2   3   4   5

Egyáltalán nem Biztosan

32. Tervezi-e a következő öt évben tevékenysége csökkentését/megszüntetését?
o biztosan nem   o talán igen   o biztosan igen

33. Amennyiben „talán igen”, vagy „biztosan igen” választ adott az előző kérdésre, kérem, indokolja!

---

34. A helyi termékek ismertségének növelése és piacra jutásának megkönnyítése érdekében kitől várna segítséget? (több válasz is lehetséges)

- o a termelő/gazda/vállalkozó feladata
- o termelők/gazdák/vállalkozók összefogása
- o állami támogatások, pályázatok
- o régiós támogatások, pályázatok
- o helyi támogatások, pályázatok
- o ágazati támogatások, pályázatok

35. Mennyire ért egyet azzal, hogy a turisták egyre jobban érdeklődnek a helyi termékek iránt?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

36. Mennyire ért egyet azzal, hogy a helyi termékek divatosnak számítanak?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

37. Mennyire ért egyet azzal, hogy nő az érdeklődés a helyi termékek iránt?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

38. Mennyire ért egyet azzal, hogy a vendéglátásban növekszik a helyi termékek használata?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

39. Mennyire ért egyet azzal, hogy a szálláshelyek nyitottak a helyi termékekkel kapcsolatban?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

40. Mennyire ért egyet azzal, hogy gondok vannak a helyi termékek értékesítésével?

1   2   3   4   5

Abszolút nem értek egyet

Teljesen egyet értek

41. Mi a véleménye a helyi termékek fogyasztóiról?

- környezettudatosak
- egészségtudatosak

- támogatják a helyi gazdaságot
- fontos számukra az ár/minőség aránya
- csak az ár határozza meg a vásárlásukat
- Egyéb:

42. A jelenlegi járványhelyzet mennyire befolyásolja a terméke előállítását?

1   2   3   4   5

Abszolút nem befolyásolja

Jelentős mértékben befolyásolja

43. A jelenlegi járványhelyzet mennyire befolyásolja a terméke értékesítését?

1   2   3   4   5

Abszolút nem befolyásolja

Jelentős mértékben befolyásolja

44. Össza meg velünk azokat a tapasztalatokat, amikre esetleg nem kérdeztünk rá, de Ön fontosnak tartja.

---

3. számú melléklet: Csetfalva vendégházai

Vendégházak	Minősítés	Szolgáltatások
Ombodi Erzsébet vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Vadrózsa kávézó	0	
Nyugalom vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Boglárka vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Natália vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Liliom vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.

Erika vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Dorottya vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Márta vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Emma vendégház	1	
Kósa Anna vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Márk vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Hnatik Vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.

Muskátli vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Szilvia vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Mónika vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Andrea vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Angelika vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.

Forrás: saját szerkesztés a Kárpátaljai Turisztikai Tanács adatai alapján

4. számú melléklet: Bene vendégházai

Vendégházak	Minősítés	Szolgáltatások
Ildikó vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Timea vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Teletál vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Csillagos vendégház	4	csak a vendégek által használt fürdő és WC, amely a szobához tartozik, ízlésesen berendezett, bútorzathoz illő kiegészítőkkel, étkező, társalgó és konyahasználat biztosítása a vendégek részére, kerttel, a vendégház területéhez tartozó biztosított parkolási lehetőséggel
Szvetlána vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Júlia vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, a szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.

Nefelejcs vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba. A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Natálka vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Hanna vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba. A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Éva vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Lili vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Szuhán Klára vendégház	3	külön bejáratú vendégszoba, folyamatos hideg-meleg víz ellátású fürdőszoba, egyedi modern fűtésű, szobaberendezés és felszerelés jó színvonalú, étkező, társalgó és konyha használatára van lehetőség. Wifi elérhető. Parkolási lehetőség a vendégház udvarán biztosított.
Emilia vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés

		célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.
Jázmin vendégház	2	külön bejáratú vendégszoba, amelyhez a háziakkal közösen használt fürdőszoba, A szobaberendezés célszerű, jó állapotú. Étkező, étkező-konyha, Wifi. Parkolási lehetőség van.

Forrás: saját szerkesztés a Kárpátaljai Turisztikai Tanács adatai alapján

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. Helyi termékek csoportosítása	13
2. ábra. Kárpátalján található falusi vendégházak száma internetes becslések alapján.....	19
3. ábra. Csetfalva elhelyezkedése	22
4. ábra. Csetfalvai református templom.....	23
5. ábra. Csetfalva katolikus templom	24
6. ábra. Csetfalva lakosságának vallási eloszlása	25
7. ábra. Csetfalvai Móricz Zsigmond kulturális központ	26
8. ábra. Bene földrajzi elhelyezkedése	28
9. ábra. Benei református templom.....	29
10. ábra. Benei római katolikus templom.....	30
11. ábra. Pum kastély.....	31
12. ábra. Benei általános iskola	32
13. ábra. A felmérések résztvevőinek száma.....	34
14. ábra. A helyi termékek előállításának kezdeti évei	40
15. ábra. Vállalkozói forma	40
16. ábra. Bene és Csetfalva helyi termékei.....	41
17. Az adatközlők fő utazási motivációi.....	44
18. ábra Miért ezt a szállás fajtát választotta	46
19. ábra. Milyen helyi terméket vásárolt	47
20. ábra. A bene falusi vendégházak értékelései	50
21. Milyen idegenforgalmi látnivalót tekintett meg	52

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat. Az adatközlők földrajzi megoszlása.....	43
2. táblázat. Az adatközlők utazási sajátosságai.....	45
3. táblázat. A települések adottságainak értékelései	48
4. táblázat. A falusi vendégházak értékelései	49
5. táblázat. A falusi vendégházak szolgáltatásainak értékelései	51

РЕЗІЮМЕ

У моїй дипломній роботі ми використовували анкети, щоб оцінити характеристики клієнтури села Четфалва та Бене, те як відвідувачі оцінюють гостьові будинки поселення та надані послуги, а також місцеві ремісничі вироби двох населених пунктів та їх туристичне використання.

У двох опитуваннях, які використовувалися для оцінки клієнтури, більшість інформантів – це, як правило, жінки з вищою освітою та працею інтелектуального характеру. Зазвичай, це вікова група 40-49 років. Під час розбору вони в основному прибули на Закарпаття організовано. Про послуги тут в основному дізнавалися з турфірми або з Інтернету. Найчастіше на Закарпатті проводять в середньому два дні, але є й такі, що залишаються на декілька днів більше.

З точки зору мотивації, більшість гостей поселень обрали лікувальний відпочинок, а також відвідини родичів та друзів. Більшість людей обирають сільське житло в Четфалва та Бене, тому що їм подобається сільське середовище, але в багатьох випадках вони обирають його тому, що вони розташовані поблизу термальних вод, які вони залюбки відвідують.

Завдяки своїй довгій історії, найпрекраснішого природного середовища, архітектури та культури, Закарпаття можна вважати видатним туристичним напрямком, яке має багато туристичних можливостей. Гості, які приїжджають сюди, в основному користуються сільським проживанням, і тут більшість з них отримують харчування, на додаток до проживання. За оцінками гостей, вони цілком задоволені послугами, які надають пансіонати села. Найслабше оцінена погода, на яку сільські постачальники житла не мають впливу, але також характерна низька доступність магазинів. Цю інформацію ми отримали аналізуючи анкети.

Для туристів характерно брати одноденні подорожі і проводити лише вечори із сім'ями в помешканнях. Найбільше туристів цікавлять історичні пам'ятки, природня та культурна спадщина.

Анкета для дослідження продуктів місцевих ремесел та їх використання в туризмі складалася з 45 запитань, які заповнили 22 людей в селі Четфалва та 31 людина в Бене. Більшість інформантів у селі Четфалва були чоловіки, а в Бене – жінки, вирішальною віковою групою є вікова група 50-59 років, більшість із них мають середню освіту. Значний відсоток інформантів, крім виробництва та продажу місцевої продукції, займається туристичною діяльністю в обох населених пунктах. Переважна більшість

виробників займається вирощуванням фруктів та овочів, виробництвом горілки, за їхніми заявами, їхнє виробництво є переважно сезонним.

У більшості випадків продукція доступна на ринку за ціною виробника для споживачів, але вона також доступна шляхом продажу від «дверей до дверей» або від ферми до будинку, а в деяких випадках для готелів, ярмарок та фестивалів. Ринок збуту дуже обмежений з географічної точки зору, оскільки більшість виробників продають свою продукцію в межах округу, але значна їх частина в межах свого населеного пункту, яку вони переважно рекламують на власній сторінці у Facebook.

NYILATKOZAT

Alulírott Baraté Mónika, turizmus szakos hallgató kijelentem és nyilatkozom, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszéken készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem és ahol mások eredményeit vagy gondolatait idéztem azt minden esetben azonosítható módon feltüntettem, illetve hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, dr. Sass Enikőnek. Köszönöm, hogy segítségemre volt, bármilyen problémával fordultam is hozzá. Hálás vagyok értékes és állandó tanácsaiért. Köszönöm építő jellegű kritikáit, amelyek hasznosnak bizonyultak a szakdolgozat megírásakor. Köszönöm, hogy a tanulmányaim során segítségemre volt és nagymértékben hozzájárult a szakmai fejlődésemhez.

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1015149525

Дата перевірки:
19.05.2023 20:07:48 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
21.05.2023 12:16:21 CEST

ID користувача:
100011756

Назва документа: Баратей Моніка Вікторівна

Кількість сторінок: 86 Кількість слів: 16713 Кількість символів: 138965 Розмір файлу: 2.89 MB ID файлу: 1014830351

6.62% Схожість

Найбільша схожість: 2.22% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1007833358)

6.2% Джерела з Інтернету

814

Сторінка 88

4.39% Джерела з Бібліотеки

129

Сторінка 94

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел